

İSLAM TARİHİ - MEDİNE DÖNEMİ

İçindekiler

Hz. Muhammed'in Medine Dönemi	2
Peygamber Mescidi'nin İnşası.....	2
Peygamber'in Evinin İnşası.....	2
Suffe Ashabı (Ashab-ı Suffe).....	2
Farz Namazların Dört Rekat Olması	3
Ensar ile Muhacirler Arasında Kardeşlik.....	3
Müslümanlarla Yahudiler Arasında Vatandaşlık Anlaşması	3
İlk Nüfus Sayımı	3
Savaşa İzin Verilmesi (623-624 M.).....	3
İlk Gazveler.....	3
Kıblenin Değişmesi.....	4
Bedir Savaşı (17 Ramazan 2 H/13 Mart 624 M.)	4
Benî Kaynuka Yahudilerinin Medine'den Çıkarılması (624)	5
Hicretin İkinci Yılında Diğer Olaylar	5
Uhud Savaşı (27 Mart 625 M.)	5
Raci' Olayı (625 m.)	7
Maüne Kuyusu Fâciası (625 M.)	8
Nadiroğulları Gazvesi (625 M.)	8
İçki ve Kumarın Haram Kılınması	8
Benî Mustalık Gazâsı (Müreysi' Savaşı) (626 M.)	9
Teyemmümün Meşrû Kılınması	9
İfk (İftira) Olayı.....	9
Hendek Savaşı (627 M.)	10
Kurayzoğulları Gazvesi (627 M.).....	12
Hudeybiye Barışı (628 M.).....	13
Rıdvân Biâtı	14
İslam'a Davet İçin Elçiler Gönderilmesi (628-629 M.)	16
Elçiler ve Gönderildikleri Hükümdarlar	16
Hz. Peygamber'in Hükümdarlara Yazdırdığı Mektuplar.....	16
Hayber'in Fethi (628 M.)	19
Fedek ve Vâdi'l-Kurâ'nın Alınması	20
Habeşistan Göçmenlerinin Dönüşü.....	20
Kabe'yi Ziyaret (Umretü'l Kazâ) (Zilkade 7 H./Mart 629 M.)	21
Mûte Savaşı (Eylül 629 M.)	21
Zâtü's-Selasîl Savaşı (629 M.)	22
Mekke'nin Fethi (20 Ramazân 8 H./11 Ocak 630 M.)	23
Huneyn Gazvesi (630 M.)	25
Evtâs Savaşı	27
Tâif Muhâsarası (630 M.)	27
Necrân Hey'eti	27
Hatem Tâî'nin Kızı	28
Tebük Gazvesi (Eylül 630 M.)	28
Mescid-i Dırâr'ın Yaktırılması.....	30
Sefere Katılmayanların Durumu	30
Hz. Ebû Bekir'in Hac Emriği (Zilhicce 9h./Şubat 631 M.)	30
Peygamberimizin Oğlu İbrahim'in Ölümü (632 M.)	31
Vedâ Haccı (Zilhicce 10 H/Mart 632 M.).....	31
Rasûlullah'ın Hastalanması ve İrtihâli	32
Hz. Ebû Bekir'i İmâmlığa Vekil Etmesi.....	33
Rasûlullah'ın Vefatının Ashab-ı Kirâm Üzerindeki Tesiri	34
Rasûlullah'ın Terikesi	34
Allah Resulünün Üstün Ahlâkı	35

Hız. Muhammed'in Medine Dönemi

Medine, Mekke'nin kuzeyinde, üç tarafı dağlarla çevrili, güneyi ise ovalık bir şehirdir. Havası güzel, toprağı ziraata elverişli, hurmalıkları boldur.

Medine veya Rasûlullah'ın hicretinden önceki ismiyle Yesrib, o zamanlar toplu bir yerleşim merkezi değildi. Eni ve boyu yaklaşık 15 kilometre olan bir ova içerisinde yer alan, birbirlerine birkaç yüz metre ile birkaç kilometre uzaklıktaki irili ufaklı birçok yerleşim merkezinin ortak ismiydi. Hz. Peygamber hicret ettiği zaman, ovadaki tüm yerleşim merkezlerinin toplam nüfusu on bin civarındaydı. Ovanın dışarıyla irtibatı, dağların arasındaki dar vadilerden geçen yollarla sağlanıyordu. Her yerleşim merkezinde bir veya iki kuyu vardı. İnsanlar su ihtiyaçlarını bu kuyulardan karşılıyorlardı. Evlerin tamamı taş veya kerpiçten ve büyük çoğunluğu iki katlıydı.

Rasûlullah'ın hicreti esnasında, Medine'de Evs ve Hazrec adlı iki Arap kabilesi ile, Kaynuka, Nadîr ve Kurayzaoğulları adlı üç Yahûdi kabilesi vardı. Arap kabileleri buraya "Seylû'l-arim" denilen sel felâketinden sonra Yemen'den; Yahudiler ise, Romalıların Kudüs'ü işgal ve tahriplerinden sonra Kudüs'ten gelip yerleşmişlerdi.

Başlangıçta, bir müddet Araplarla Yahudiler iyi geçinmişlerse de, Yahudilerin çıkarıcı davranışları yüzünden zamanla araları açılmış, Arablar Yahudileri yenerek Medine'de hâkim duruma gelmişlerdi. Fakat çok geçmeden Yahudilerin entrikaları ile birbirlerine düştüler ve iki kardeş kabile uzun yıllar birbirleriyle savaştılar. Bu savaşların en sonuncusu Buâs Harbi'dir. Hicretten yaklaşık 5 yıl önce sona eren ve bazı fâsılalarla tam 120 yıl süren bu savaşta her iki taraf da büyük kayıp vererek zayıf düşmüşlerdir. Bu yüzden, Hicret esnasında Yahudiler, özellikle iktisâdi yönden Medine'de hâkim durumda bulunuyorlardı.

Evs ve Hazrec kabileleri, aralarındaki bu düşmanlığın ancak Rasûlullah'ın hakemliği, İslam'ın getirdiğı adâlet, sevgi ve kaynaşma ile ortadan kalkabileceğini anlayarak Müslümanlığa sınısıkı bağlandılar. Gerçekten Hz. Peygamber'in Medîne'ye gelmesiyle, bu iki kardeş kabile arasında asırlarca sürmüş olan kin ve düşmanlıktan eser kalmamıştır.

Peygamber Mescidi'nin İnşası

Hicret esnasında Medîne'de cami yoktu. Rasûlullah namaz vaktinde nerede bulunursa namazı orada kıldırırdı. İlk mescit, hicretin ilk günlerinde Kuba'da yapıldı.

Medine'deki Mescid'in yapımında bizzat Rasûlullah da bir işçi gibi çalıştı. Temeli taştan, duvarları kerpiçten, direkleri hurma ağaçlarından yapıldı. Üzeri de hurma dallarıyla örtüldü; zemini ise topraktı. Kiblesi Kudüs'e doğru olan bu mescid'in, üç kapısı vardı, biri Rasûlullah'ın evine açılıyordu.

Peygamber'in Evinin İnşası

İnşası 7 ay süren Mescid'in bir tarafına Rasûlullah ve ailesinin ikameti için odalar (hücreler) yapıldı. Bu odaların sayısı daha sonra dokuza çıkmıştır. Odalardan her birinin genişliği 3-3,5 arşın, uzunluğu 5 arşın, yüksekliği ise bir adam boyu kadardı.

Mescit ve ev bölmelerinin yapımı tamamlanınca, Hz. Peygamber misafir kaldığı Halid b. Zeyd'in evinden buraya taşındı. Evlâtlığı Zeyd b. Hârise ve Ebû Râfi'i Mekke'ye gönderip kendi ailesi ile Ebû Bekir'in ailesini de Medine'ye getirtti.

Hz. Ebû Bekir'in kızı Aişe ile Allah Resulü, Medine'de evlendiler. Hz. Aişe son derece zeki, bilgili ve kültürlü bir hanımdı.

Suffe Ashabı (Ashab-ı Suffe)

Mescid'in bir tarafına da, etrafı açık, üstü hurma dallarıyla örtülü bir gölgelik, (çardak, suffe) yapıldı. Evi ve ailesi olmayan fakir Müslümanlar burada kaldıkları için onlara "Ashab-ı Suffe" denilmiştir.

Suffe Ashabı son derece fakirdi. İş buldukları zaman çalışırlar, diğer zamanlarda Mescidde ilim öğrenirlerdi. Burası İslam tarihinde ilk yatılı öğretmen okulu durumundaydı. Bu okulun dershanesi mescit, yatakhane suffe, öğrencileri suffe Ashabı, öğretmenleri de bizzat Rasûlullah idi. Medine'nin dışında yeni Müslüman olan topluluklara İslam'ı öğretmek üzere bir öğretmen göndermek gerektiğinde, bunlar arasından gönderiliyordu. Sayıları 70 ile 400 arasında değişen

Suffe Ashabının ihtiyaçları, ashabin zenginleri tarafından karşılanıyordu. Rasûlullah her akşam bunlardan bir kısmını kendi sofrasına alır, bir kısmını da Ashab arasına dağıtırdı.

Farz Namazların Dört Rekat Olması

Mekke Dönemi'nin sonuna doğru Müslümanlar akşam ve sabah olmak üzere iki vakit namaz kılıyorlardı. Hicretten sonra, namazların farzları dört rekâta çıktı. Rasûlullah vahiy gelmeyen konularda ashabi ile istişare ederdi. Ezan da ashabıyla istişare ve Allah Resulünün onayıyla sözle namaza çağrı kabul gördü.

Ensar ile Muhacirler Arasında Kardeşlik

Mekke'li Müslümanlar, dinleri uğruna bütün servet ve varlıklarını Mekke'de bırakmışlar, Medine'ye hicret ederek muhacir olmuşlardı. Medineliler Müslümanlar, onları kendilerine bile tercih ederek, her türlü yardımı yapmışlar, onların bütün ihtiyaçlarını karşılamışlardı. Fakat muhacirler, Ensar'a yük oluyoruz, kendi kazancımız yok, diye üzüyorlardı.

Rasûlullah muhacirlerin bu üzüntüsünü gidermek, aradaki sevgi ve samimiyeti güçlendirmek, herhangi ayrılık belirtisini önlemek için Hicretin 7'inci ayında muhacirlerle Ensar'ı, bir muhaciri, bir Ensar'la kardeş yaparak 90 (veya 360 kişi asarında kardeşlik bağı kurdu. Ensar, muhacir kardeşlerini alıp evlerine götürdüler Mallarının mahsullerine ortak ettiler.

Müslümanlarla Yahudiler Arasında Vatandaşlık Anlaşması

Rasûlullah Medine'yi dış düşmanlara karşı müştereken savunmak üzere muhacirler, Ensar ve Medine'deki Yahudiler arasında yazılı bir "vatandaşlık anlaşması" yaptı. Bu anlaşmaya göre:

- Diyet ve fidyelere ait kurallar, eskiden olduğu şekilde devam edecek;
- Yahudiler kendi dinlerinde serbest olacaklar;
- Müslümanlarla Yahudiler, barış içinde yaşayacaklar,
- İki taraftan biri, üçüncü bir tarafla savaşarsa, diğer taraf yardımcı olacak,
- Taraflardan biri Kureyşle dostluk kurmayacak ve onları himâyesine almayacak,
- Dışardan bir saldırı olursa, Medine müştereken savunulacak,
- İki taraftan biri, üçüncü bir tarafla sulh yaparsa, diğer taraf bu sulhü tanıyacak,
- Müslümanlarla Yahudiler arasında çıkacak her türlü anlaşmazlıkta Hz. Peygamber hakem kabul edilecekti.

İlk Nüfus Sayımı

Rasûlullah, Müslüman olduklarını söyleyenlerin isimlerini saydırdı. Sayım sonunda Medine'de 1500 Müslüman bulunduğu anlaşılmıştır.

Savaşın İzin Verilmesi (623-624 M.)

İslam'da asıl olan barıştır. Savaş, zulmün önlenmesi ve savunma amacıyla izin verilmiştir. 13 seneye yaklaşan Mekke Devri'nde ve Medine Devrinin ilk yılında, müşriklerden gördükleri bunca zulüm, işkence ve haksızlığa rağmen, mü'minlere sabırlı olmaları, Allah'ın dinini güzellikle tebliğe çalışmaları emredilmiş, savaşa izin verilmemişti. Müslümanlardan:

"Zulüm ve haksızlığa uğratılarak, kendilerine savaş açılan kimselere (mü'minlere) savaş izni verildi. Allah onlara yardım etmeye elbette Kâdirdir. Onlar, 'Rabbımız Allah'tır' dediler diye, haksız yere yurtlarından (Mekke'den) çıkarıldılar..." (Hacc Sûresi, 39-40) anlamındaki ayet-i kerimelerle Müslümanlara, kendilerini savunmak üzere savaş izni verildi.

"Sizinle savaşanlara karşı, Allah yolunda siz de savaşın. Aşırı gitmeyin; doğrusu Allah aşırı gidenleri sevmez." (Bakara Sûresi, 190)

İlk Gazveler

Mekke müşrikleri, Medine'ye baskın hazırlığı içindeydiler. Rasûlullah düşmanın hazırlıkları hakkında bilgi edinmek için zaman zaman seriyyeler (keşif birlikleri) gönderdiği gibi, Medine ile Mekke arasındaki kabilelerle görüşüp anlaşmalar yapmak, Kureyş'in planladığı

yağmaları önlemek için bizzat kendisi de askerî yürüyüşlere katıldı. Rasûlullah'ın katılıp bizzat idare ettiği askeri harekâta "Gazve" denir.

Kiblenin Değişmesi

İslam'ın ilk yıllarında namaz, Beyt-i Makdis'e (Kudüs'e) doğru kılınıyordu. Hicretten 16-17 ay kadar sonra,

"Yüzünü gökyüzüne çevirip durduğunu görüyoruz. Seni elbette hoşnut olduğun kibleye çevireceğiz. Hemen yüzünü Mescid-i Harâm'a doğru çevir. (Ey mü'minler) siz de nerede olursanız, (namazda) yüzlerinizi, onun tarafına çeviriniz..." (el-Bakara Sûresi, 144) anlamındaki ayet nazil oldu.

Bedir Savaşı (17 Ramazan 2 H/13 Mart 624 M.)

Kureyş Medine'yi basıp Rasûlullah'ı öldürmek, Müslümanlığı ortadan kaldırmak için hazırlanıyordu. Yapılacak savaşın masraflarını karşılamak üzere, Ebû Süfyân'ın başkanlığında büyük bir ticaret kervanını Medine yolu ile Şam'a göndermişlerdi.

Gönderdiği seriyyeler (keşif birlikleri) vasıtasıyla Hz. Peygamber, Mekke'de olup bitenleri, yapılan hazırlıkları tamâmen öğrenmişti. Ebû Süfyân'ın idâresindeki ticaret kervanından elde edilecek kazanç, Müslümanlarla yapılacak savaş için kullanılacaktı.

Ebû Süfyân, dönüşte Müslümanların kervana saldırma ihtimâline karşı Mekke'ye haberci göndererek korunması için yardım istemişti. Esasen aylardan beri savaş hazırlığı içinde olan Mekkeliler kervanı kurtarmak ve Müslümanlardan intikam almak üzere Ebû Cehil'in komutasında 950-1000 kişilik bir ordu ile hareket ettiler. Ebû Leheb'den başka bütün Kureyş ulularının katıldığı bu ordunun 200'ü atlı, 700'ü develi, diğerleri de yaya idi. Zırh, ok, mızrak, kılıç gibi her türlü savaş âlet ve silahları tamamdı. Ebû Leheb, hastalığı sebebiyle sefere katılamamış, yerine bedel göndermişti.

Bedir deve yürüyüşü ile Medine'ye 3; Mekke'ye ise 10 günlük (80 mil) mesafede bir köydü. Her yıl burada panayır kurulur, bu sebeple Suriye'ye giden kervanlar buradan geçirdi. Kureyş ordusu buraya Müslümanlardan önce gelip, suyun başını tutmuştu. Ebû Süfyân idaresindeki 50 kişilik Kureyş kervanı ise, henüz Müslümanlar Medine'den çıktıkları sıralarda, sahil yolunu izleyerek Medine'den uzaklaşmış, Kureyşlilere de geri dönmeleri için haber göndermişti. Fakat, ordusuna çok güvenen Ebû Cehil, mutlaka savaşmak istiyordu. Bu yüzden Mekkeliler geri dönmeyip, Bedir'e kadar ilerlemişler ve burada karargâh kurmuşlardı.

17 Ramazan 2 H./13 Mart 624 M. Cuma sabahı iki ordu Bedir'de karşılaştı. Araplar öteden beri hep kabilecilik gayretiyle savaşmışlardı.

Düşman ordusu sayı, silah, tecrübe ve maddi kuvvet bakımından Müslümanlardan kat kat üstündü. Buldukları yer de savaş için daha elverişliydi. Ancak, sabaha karşı yağın yağmur, üzerinde rahat yürünemeyen kumlu zemini sertleştirmiş ve Müslümanların su ihtiyacını gidermişti. Böylece Müslümanların moralleri yükselmiş, Allah'ın yardımına sonsuz güven duymaya başlamışlardı. Kendileri için ölüm-kalım demek olan bu savaşta, İslam'ın izzeti ve üstünlüğü için Müslümanlar, Allah'a duâ ediyorlardı.

"Siz güçsüz bir durumda iken Allah size Bedir'de yardım etmişti." (Âl-i İmran Sûresi, 123)

Kureyş adım adım Müslümanlara yaklaşıyordu. Manzara pek hazîndi. Bir avuç Müslüman, "Allah adını yüceltmek için", tepeden tırnağa silahlı koca şirk ordusunun karşısına çıkıyordu.

Savaşı Kureyş başlattı. Savaşın önce, her iki taraftan birer ikişer kişinin ortaya çıkıp çarpışarak tarafları kızıştırması âdetti. Buna "mübareze" denirdi. Artık savaş kızışmıştı, müşrikler saldırıya geçtiler, mü'minler kahramanca karşı koydular, Allah'ın yardımı ile müşrik ordusunu bozguna uğrattılar. Müşrikler savaş alanında 70 ölü, 70 esir bırakarak kaçtılar. Öldürülenlerden 24'ü Müslümanlara en çok düşmanlık gösteren Kureyş büyükleriydi. Savaşın başkomutanı Ebû Cehil de ölenler arasındaydı. Müslümanlardan şehit düşenler ise 6'sı muhacirlerden, 8'i de Ensar'dan olmak üzere 14 kişiydi.

Bedir Zaferi Medine'de bayram sevinci meydana getirdi. Mekke ise mâteme büründü. Ebû Leheb bir hafta sonra üzüntüsünden öldü. Fakat Kureyşiler, Müslümanlar sevinmesinler diye yas tutmadılar.

Zaferden sora Rasûl-i Ekrem Bedir'de üç gün daha kaldı. Şehitler defnedildi. Meydanda kalan müşrik ölüleri açılan bir çukura gömüldü.

Hz. Peygamber yolda Safra denilen yerde, elde edilen ganimetleri gazîlere eşit olarak paylaştırdı. Mazeretleri sebebiyle ordudan ayrılmış olan 8 kişiye de pay ayırdı. Esirlerle ilgili henüz bir hüküm inmemişti. Medine'ye gelince Rasûlullah bu konuyu ashabıyla istişare etti. Esirlerden fidyelerini ödeyenler, hemen serbest bırakıldı, ödeyemeyenler ise, her biri Medine'li 10 çocuğa okuyup yazma öğretme karşılığında hürriyetini kazandı.

Bu olay, dinimizin ilme ve okuyup yazmağa ne kadar çok önem verdiğini; Rasûlullah'ın, Müslümanların düşmanı olan müşriklere bile öğretmenlik yaptırmakta sakınca görmediğini göstermektedir.

Benî Kaynuka Yahudilerinin Medine'den Çıkarılması (624)

Hz. Peygamber Medine'de Yahudilerle anlaşmalar yapmış, onlarla barış içinde olmak istemişti. Fakat Yahudiler daima düşmanca bir davranış içinde oldular. Her fırsatta Evs ve Hazrec kabileleri arasındaki eski düşmanlıkları hatırlatıp, Müslümanları birbirine düşürmeğe çalıştılar. Kendileri ehl-i kitâb ve tek Allah inancında oldukları halde, "müşrikler, mü'minlerden daha doğru yolda" (Nisa: 51) dediler. Sabahleyin Müslüman olmuş görünüp, akşam dönerek (Al-i İmran: 72), Müslümanlarla alay ettiler. Hz. Peygamber ve Müslümanlar aleyhine şiirler yazdılar. Oysa, ellerinde bulunan Tevrat'taki bilgilerden Hz. Muhammed'in hak peygamber olduğunu da biliyorlar, buna rağmen düşmanlık ediyorlardı.

Müslümanlarla Medine'deki Yahudi kabileleri arasında yapılan vatandaşlık anlaşmasını ilk bozan Kaynuka oğulları oldu.

Müslümanlardan bir kadın, Kaynuka Yahudilerinden bir kuyumcunun dükkânında alış-veriş ederken, bir Yahudi, kadın duymadan örtüsünün eteğini arkasına bağlamış, kadın kalkıp gitmek isteyince her tarafı açılıvermişti. Kadının feryadı üzerine yetişen bir Müslüman bu Yahudiyi öldürmüş, orada bulunan Yahudiler de bu Müslümanı öldürmüşlerdi. Bu olay yüzünden Kaynuka oğulları ile Müslümanların arası açıldı. Rasûlullah Beni Kaynuka'ya anlaşmayı yenilemeyi teklif etti, onlar buna yanaşmadılar.

"Sen bizi, savaş bilmeyen Mekkeliler mi sanıyorsun? Biz savaşa hazırız..." dediler. Rasûlullah ordusu ile Benî Kaynuka'yı muhasara etti. Kuşatma 15 gün sürdü. Kaynuka oğulları diğer Yahudi kabileleri ve münafıklardan bekledikleri yardımı göremeyince, teslim olmağa mecbur oldular ve Medine'yi terk etmek zorunda kaldılar.

Hicretin İkinci Yılında Diğer Olaylar

Medine Devri'nin 2'nci yılında, Bedir Savaşı'ndan önce Şaban ayında Ramazan orucu farz kılındı. Zekât da hicretin 2'inci yılında farz kılınmıştır. Bazı İslam bilginleri, zekâtın Mekke devride farz kılındığı, Medine Devrinde ise, zekâtın verileceği yerlerin belirlendiği görüşündedir.

Rasûlullah'ın kızı Hz. Osman'ın zevcesi Rukiyye Bedir zaferi esnasında Medine'de vefat etmiştir. Eşinin hastalığı sebebiyle Hz. Osman Bedir Savaşı'na katılamamıştır.

Rasûlullah'a ilk vahyin geldiği yıl doğmuş olan en küçük kızı Hz. Fâtıma ile Hz. Ali bu yılda evlenmişlerdir. Evleninceye kadar Hz. Ali Rasûlullah'ın yanında kalmış ve O'nun elinde yetişmişti. Evliliğinden sonra ayrı bir eve çıktılar. Rasûlullah'ın kızı Fâtıma'ya çeyiz olarak verdiği eşya, bir yatak, bir şilte, (minder), bir su tulumu, bir el değirmeni, iki suibriği ve bir su kabından ibarettir.

Uhud Savaşı (27 Mart 625 M.)

Bedir Savaşında Mekke müşriklerinden 70 kişi ölmüştü. Bunlar arasında Kureyş'in önde gelen simaları vardı. Bu yüzden Mekkeliler Bedir yenilgisini unutamıyorlar, intikam ateşiyle yanyıyorlardı. Mekke reisi Ebû Süfyân'a başvurdular. Dârun'-Nedve'de toplanarak, Şam

kervanının kazancı ile bir ordu toplayıp Medine'yi basmaya ve Müslümanlardan öç almaya karar verdiler.

Mekke dışındaki müşrik Arap kabilelerine, şâirler, hatipler gönderdiler. Bunlar, Bedir'de öldürülenler için, şiirler, mersiyeler söyleyerek halkı heyecana getirdiler. 50 bin altın olan kervan kazancının yarısı ile Mekke dışındaki müşrik kabilelerden 2000 asker topladılar. Mekke'den katılanlarla, 700'ü zırhlı, 200'ü atlı olmak üzere, Ebû Süfyan'ın komutasında 3000 kişilik mükemmel bir ordu ile Medine üzerine yürüdüler. Orduda ayrıca 300 deve, şarab tulumları, şarkıcı ve rakkase kadınlar vardı. Bunlardan Başka, başta Ebû Süfyan'ın karısı Hind olmak üzere Kureyş ileri gelenlerinden 14 tane evli kadın da kocaları ile birlikte bulunuyorlardı.

Rasûlullah'ın Mekke'deki amcası Abbâs, Bedir'de esir düştükten sonra Müslüman olmuş, fakat Müslümanlığını gizlemişti. Bedir'de çok zarar gördüğünü bahane ederek, bu orduya katılmadı. Özel haberciyile bir mektup göndererek, durumdan Rasûlullah'ı haberdar etti. Gönderilen keşif kolları da, Kureyş ordusunun Medine'ye yaklaştığını haber verdiler.

Vahiy gelmeyen konularda, karar vermeden önce Rasûlullah, aşıpla istişare ederdi. Muhacirleri ve Ensarı toplayarak: -Düşmanı Medine dışında mı karşılayalım, yoksa şehir içinde savunma tedbirleri mi alalım? diye istişarede bulundu.

Ashabın çoğunluğu, bilhassa Bedir Savaşı'nda bulunamamış olan genç Müslümanlar düşmanla Medine dışında savaşalım, diye ısrar ettiler. Rasûlullah çoğunluğun arzusuna uydu.

Kureyş ordusu, Medine'nin 5 km. kadar kuzeyindeki Uhud dağı eteklerinde karargâhını kurmuştu. Rasûlullah 1000 kişilik kuvvetle Medine'den çıktı. 300 kadar münafık çeşitli bahaneler öne sürerek ordudan ayrılıp geri döndü. Böylece Müslümanların sayısı 700'e düştü.

"Gevşemeyin, üzölmeyin, eğer inanmışsanız üstün gelecek sizsiniz." (Âl-i İmrân Sûresi, 139)

Peygamberimiz, ordusunun arkasını Uhud Dağı'na vererek Medine'ye karşı saf yaptı. Solundaki Ayneyn tepesi'ne "Cübeyr oğlu Abdullah" komutasında 50 okçu yerleştirdi.

-Galip de gelsek mağlup da olsak, benden emir gelmedikçe yerinizden ayrılmayacaksınız, Şu vadiden, düşman atlıları arkamıza dolaşıp bizi kuşatabilirler. Oklarınızla onları buradan geçirmeyin, çünkü at, oku yiyince ilerleyemez, dedi. Müslümanların karşısında savaş durumu alan müşrik ordusu, sayıca Müslümanların 4 katından daha fazlaydı. Üstelik bunlardan 700'ü zırhlı, 200'ü atlıydı. Müslümanların ise 100 zırhlı ve sadece 2 atları vardı.

Ebû Süfyan komutasındaki 3000 kişilik müşrik ordusunun sağ kanadına Halid bin Velid komuta ediyordu.

Kureyşli kadınlar, Bedir'de ölenler için mersiyeler okuyorlar, defler çalıp şarkılar söyleyerek askerler arasında dolaşıyorlar, onları savaşa teşvik ediyorlardı.

Savaş, o devrin âdeti üzerine mübareze ile (meydanda teke tek çarpışma ile) başladı. İman kuvveti karşısında sayı ve malzeme üstünlüğü işe yaramamış, müşrikler kaçmağa başlamışlardı.

Böylece ilk safhada Müslümanlar savaşı kazandılar. Fakat kaçan düşmanı sonuna kadar takip etmeden, savaş alanına dağılarak, ganimet (düşmandan kalan malları) toplamaya koyuldular. Elleri geçen fırsatı yeterince değerlendiremediler. Ayneyn tepesinden durumu seyreden okçular da birbirlerine:

-Burada ne bekliyoruz, savaş bitti, zafer kazanıldı, biz de gidip ganimet toplayalım, dediler. Abdullah b. Cübeyr: -Arkadaşlar, Rasûlullah'ın emrini unuttunuz mu? O'ndan emir almadıkça yerimizden ayrılmayacağız... diye ısrar ettiyse de dinlemediler. Abdullah'ın yanında sadece 8 okçu kaldı.

Düşmanın sağ kanat komutanı Hâlid b. Velîd, Rasûlullah'ın okçularla koruduğu Ayneyn vadisinden geçerken Müslümanları arkadan kuşatmayı denemiş, okçular bu geçidi bekledikleri için başaramamıştı. Okçuların buradan ayrıldığını görünce, emrindeki süvarilerle hücumla geçti. Cübeyr oğlu Abdullah ile 8 sadık arkadaşını şehit edip, ganimet toplamakla meşgul Müslüman ordusunu arkadan çevirdi. Müşrikler, geri dönüp yeniden hücumla geçtiler. Tepelere çekilen kadınlar da def çalarak aşağıya indiler. Müslümanlar, önden ve arkadan iki hücumun arasında

şasırp kaldılar. Savaşı kazanmışken kaybetmeye başladılar. Birbirlerinden ayrılmış ve dağılmış bir durumda oldukları için, canlarını kurtarma sevdasına düştüler.

Bedir Savaşı'nda babası Utbe, kardeşi Velîd ve amcası Şeybe'yi kaybetmiş olan Ebû Süfyân'ın karısı Hind, babasını öldüren Hamza'dan öç almak istiyordu. Hamza'nın karşısında kimse duramadığı için, Cübeyr b. Mut'im'in kölesi ve iyi bir nişancı (atıcı) olan Habeşli Vahşî'ye Hamza'yı öldürdüğü takdirde, büyük menfaatler vâdetmiş, efendisi Cübeyr de azat etmeye (serbest bırakmaya) söz vermişti.

Vahşî, Hamza'nın karşısına çıkmaya cesaret edemedi. Bir taşın arkasına gizlenip, Hamza'nın önünden geçmesini bekledi. Habeşlilerin çok iyi kullandığı harbesini (kısa mızrağını) gizlendiği yerden fırlattı; kahraman Hamza'yı kasığından vurarak şehit etti. Hamza'nın ölümünü duyan Hind, koşarak geldi. Karnını yarıp, ciğerini çıkararak dişledi, fakat yutamadı. Vahşî'yi mükâfatlandırdı ve kölelikten kurtardı.

Savaşın en şiddetli anında Hz. Hamza'nın şehit düşmesi, Müslümanlar için büyük kayıp oldu. Esasen, ansızın önden ve arkadan uğradıkları hücum sebebiyle ne yapacaklarını şaşırılmışlar, birçok şehid vererek, şuraya buraya dağılmışlardı. Bir ara, Rasûlullah'ın etrafında sâdece, ikisi muhacirlerden, yedisi Ensardan olmak üzere 9 kişi kalmış, bunlar da birer birer şehit düşmüşlerdi.

Bir müşrik, Hz. Peygamber'e benzeterek, İslam ordusunun sancaktarı Mus'ab b. Umeyr'i şehit etmiş ve Muhammed'i öldürdüm, diye ilân etmişti. Bu şâyia üzerine İslam ordusunda panik başladı. Rasûlullah: -Ey Allah'ın kulları, bana geliniz, etrafımda toplanınız, diye sesleniyor, fakat kimse O'nu duymuyordu.

Müslümanlar birbirinden habersiz üç fırka olmuşlardı.

1) Rasûlullah şehit olduysa, Allah bâkîdir. O'nun yolunda biz de şehit oluruz, diyerek savaşa devam edenler.

2) Rasûlullah'ın etrafını çevirip, vücutlarıyla O'na siper olan, O'nu düşman saldırısına karşı koruyanlar. Bunlar "14" kişi kadardı. Hz. Ebû Bekir, Hz. Ömer, Hz. Ali, Abdurrahman b. Avf, Talha, Zübeyr, Sa'd b. Ebî Vakkas, Ebû Dücâne bunlardandır.

3) Rasûlullah şehid olduktan sonra, burada durmanın manası yok, diyerek, savaş alanından ayrılanlar. Bunlardan bir kısmı dağlara çekilmişler, bazıları ise Medine'ye dönmüşlerdi.

Müslümanların bu dağılık durumlarından yararlanan müşrikler, Rasûlullah'ın yanına kadar sokuldular. Atılan bir taşla Peygamberimizin dudağı yarıldı, dişi kırıldı ve kılıç darbesiyle yere yıkıldı. Zırhından kopan iki halka yanağına battığından yüzünden de yaralandı. Sahabe, sonunda onun etrafında toplanıp müşriklerin saldırılarını durdurdular.

Onlar, Hz. Muhammed'i öldürmek, Medine'yi basıp Müslümanları imhâ etmek, Müslümanlığı ortadan kaldırmak için Mekke'den gelmişlerdi. Fakat Allah kalblerine korku saldı. Üstünlük kendilerinde olduğu ve Rasûlullah'ın de sağ bulunduğunu öğrendikleri halde, savaşa devam etmeğe cesaret edemediler. Tek bir esir bile alamadan, geri döndüler.

Raci' Olayı (625 m.)

Uhud Savaşı'ndan sonra müşriklerin cesaretleri arttığı için Medine'de Müslümanların güvenliği geniş ölçüde sarsıldı. Rasûlullah bir taraftan gerekli savunma tedbirleri alıyor, bir taraftan da İslam'ı yaymak için her fırsattan yararlanmaya çalışıyordu. Müslümanlığı kabul edip, dinin hükümlerini ve Kur'an-ı Kerim'i öğrenmek isteyen kabilelere İslam'ı öğretecek davetçiler gönderiyordu.

Adal ve Kare kabilelerinden bir hey'et, Rasûlullah'a başvurarak, kabilelerine Müslümanlığı ve Kur'an-ı Kerim'i öğretecek davetçiler gönderilmesini istediler. Rasûlullah bunlara Sâbit oğlu Âsım başkanlığında, 10 kişi gönderdi. Yolda, Usfan ile Mekke arasında Raci' suyu yakınlarında Hüzeyl kabilesi'nden 100 kişilik bir çetenin hücumuna uğradılar. İslam'ı öğretecek davetçilerden 8'i çarpışarak şehit oldu, 2'si teslim oldu. Zeyd b. Desine ve Hubeyb b. Adiy adlarındaki bu iki zâtı Hüzeyl'liler Mekke'ye götürüp sattılar.

Zeyd'i, Bedir Savaşı'nda öldürülen babası Ümeyye'nin öcünü almak için, Ümeyye oğlu Safvan satın almış, öldürülmesini seyretmek üzere bütün Mekke ileri gelenlerini dâvet etmişti. Hubeyb, Uhud Savaşı'ndan kalan intikam duygusuyla Mekkeliler tarafından idam edildi. Olay Medine'de duyulunca, Rasûlullah ve Müslümanlar son derece üzüldüler.

Maûne Kuyusu Fâciası (625 M.)

Necid liderlerinden Ebû Berâ, Medine'ye gelerek Rasûlullah'a: -Eğer Necid Bölgesine İslam'ı öğretecek bir davetçiler heyeti gönderirseniz, büyük bir kısmının Müslüman olacağını ümit ediyorum, dedi. Rasûlullah:

- Necid Bölgesi halkına güvenemiyorum, diye cevap verdi. Ebû Berâ, İslam'ı öğretecek davetçilerin hayatı için kabilesi adına kesin teminat verdiği için, Rasûlullah bir mektupla, Münzir b. Amr'ın başkanlığında 70 kişilik bir hey'eti Necid Bölgesine gönderdi. Bunların hepsi de Suffe Ashabındandı. Kafile Medine'den 4 konak uzaklıkta Maûne Kuyusu (Bi'r-i Maûne) denilen yere varınca, Rasûlullah'ın mektubunu liderin kardeşine gönderdiler. Bu kişi mektubu bile okumadan mektubu getiren Müslümanı şehit etti. Heyetin tamamını öldürmek üzere birtakım destekçilerini yanına alarak İslam'ı öğretecek davetçiler üzerine hücum etti. Bir kişi hariç hepsi şehit oldu. Rasûlullah, bu canilere beddua etti.

Nadîroğulları Gazvesi (625 M.)

Benî Nadîr Yahudileri Medine'ye iki saatlik bir mesafede oturuyorlardı. Aralarındaki anlaşma gereğince, Müslümanların ödedikleri diyete, Yahudi kabilelerinin de katılması gerekiyordu. Maune Kuyusu olayıyla ilgili olarak yanlışlıkla öldürülen iki kişinin diyeti ödenecekti. Rasûlullah yanına Ashabından 10 kişi alarak, diyetten paylarına düşeni istemek üzere Nadîroğulları yurduna gitti. Yahudiler, Rasûlullah'ın teklifini kabul etmiş göründüler, fakat ayaklarına kadar gelişini fırsat sayarak, Rasûlullah'a suikast yapmayı planladılar. Bir evin gölgesinde oturmakta olan Hz. Peygamber'in üzerine, evin saçağından bırakacakları büyük bir taşla O'nu öldürmek istediler.

Fakat onlar bu emellerine erişmeden Rasûlullah oradan ayrıldı ve durumdan haberdar bir şekilde Medine'ye döndü. Yahudilerin tuzağını Ashabına bildirdi. Bu davranışlarıyla Nadîroğulları anlaşmayı bozmuşlardı. Rasûlullah, Muhammed b. Mesleme'yi bunlara göndererek 10 gün içinde Medine'yi terk etmelerini, 10 günden sonra kim kalırsa savaşa hazır olmalarını bildirdi. Yahudiler yol hazırlığına başladılar. Fakat, münafıklar -"Medine'den çıkmayın, biz size yardım ederiz, Kurayzaoğulları da yardım edecek, diye gizlice haber gönderdi. Bu sebeple Nadîroğulları yol hazırlığından vazgeçip kendilerini savunmaya karar verdiler.

Rasûlullah Rabiulevvel'de Nadîroğulları yurdunu kuşattı. Nadîroğulları bir yıllık yiyeceklerini depo ettikleri kalelerinin sağlamlığına güveniyorlardı. Kuşatma, 15-20 gün sürdü. Savaş sokaktan sokağa, evden eve atlayarak devam etti. Nadîroğulları, münafıklardan da, Kurayzaoğullarından da bekledikleri yardımı görmediler. Muhasaranın kaldırılması için eman dilediler. Beraberlerinde götürebildikleri kadar mal ile Medine'den çıkmalarına izin verildi. Bir kısmı Şam'a, bir kısmı Filistin'e göç etti. Reisleri ise Hayber'e sığındılar. Üzüntülerini belli etmemek için, şarkılar söyleyip, defler çalarak Medine'den ayrıldılar. Bunlar daha sonra Hendek Savaşı'nı hazırladılar.

Uhud Savaşı'ndan sonra Müslümanların itibârı sarsılmıştı. Nadîroğulları'nın Medine'den çıkarılmasıyla, Medine civârındaki müşrik kabileleri arasında Rasûlullah'ın nüfuzu tekrar kuvvetlenmiş oldu.

İçki ve Kumarın Haram Kılınması

Mekke devrinde içki ve kumar yasaklanmış değildi. Müslümanlardan da içki içen ve kumar oynayanlar vardı. Rasûlullah bunlara ses çıkarmıyordu. İçki ve kumarın yasaklanması birden bire değil, aşama aşama olmuştur.

İçki ile ilgili Kur'ân-ı Kerîm'de 4 âyet vardır. Mekke'de inen ilk âyette:

"Hurma ve üzüm ağaçlarının meyvelerinden içki yapar, güzel bir rızık edirsiniz", (Nahl Sûresi, 67) buyrulmuş, içki yasaklanmamıştır. Medine devrinde Hz Ömer ve Muâz gibi bazı sahâbe:

-Ey Allah'ın Rasûlü, içki hakkında bize yol göster, çünkü şarap akli gideriyor, diye Rasûlullah'a baş vurdular: Hicretin 4'üncü yılı Şevvâl ayında:

"Sana içki ve kumarı soruyorlar. De ki: Bunlar da hem büyük kötülük, hem de insanlara bazı yararlar var, fakat kötülükleri yararlarından daha büyük..." (el-Bakara Sûresi, 219) anlamındaki ayet indi. İçkiyi ilk yasaklayan ayet bu oldu. Fakat bu ayetle içki kesinlikle yasaklanmadığından, "günahı var" diye bırakanlar olduğu gibi, "faydası da var" diye eskisi gibi içenler de vardı.

Abdurrahman b. Avf'ın verdiği bir ziyâfette dâvetliler içki de içmişlerdi. Akşam namazında cemâte imâm olan zât "Kâfirûn Sûresi"ni sarhoşluk sebebiyle yanlış okudu. Ayetlerin anlamları değişti. Bunun üzerine:

"Ey inananlar, ne söylediğinizi bilecek duruma gelmedikçe, sarhoş iken namaza yaklaşmayın" (en-Nisâ Sûresi, 43) anlamındaki ayet indi.

Bir müddet sonra Ensardan bir Müslümanın ziyafetinde davetliler sarhoş oldular. Sa'd b. Ebî Vakkas bir şiir okuyarak kendi soyunu övdü, Ensarı ise yerdi. Ensardan bir zât da, sofrada yedikleri devenin çene kemiğini Sa'd'a vurup başını yardı. Sa'd, Hz. Peygamber'e şikâyette bulundu. O zaman:

"Ey İnananlar, içki, kumar, tapılmak için dikilmiş taşlar (putlar), fal okları, ancak şeytanın işinden birer pisliktir. Bunlardan uzak durun ki, kurtuluşa eresiniz..." (Mâide Sûresi, 90) anlamında inen ayetle içki ve kumar kesinlikle yasaklandı. Rasûlullah bu yasağı hemen ilân ettirdi. Bütün Müslümanlar içkiyi bıraktılar. Evlerinde, dükkânlarında bulunan bütün içkileri sokaklara döktüler.

Benî Mustalık Gazâsı (Müreysi' Savaşı) (626 M.)

Mustalikoğulları Huzâa kabilesindedir. Necid bölgesinde, Medine'ye 9 günlük bir yerde yerleşmişlerdi. Müslümanlarla iyi geçiniyorlardı. Fakat, Kureyşlilerin teşvikiyle kabile reisi Haris, çevrede yaşayan bedevi kabilelerle birleşerek Medine'ye baskın için hazırlığa başladı. Rasûlullah durumu öğrenince, Medine'de Zeyd b. Hârise'yi kaymakam bıraktı. 30'u atlı, 1000 kişilik bir kuvvetle Benî Mustalık üzerine yürüdü.

Bedeviler, Müslümanların üzerlerine geldiğini duyunca, Müreysi' suyu yanında korkup dağıldılar. Hâris'in etrafında sâdece kendi kabilesi kaldı.

Teyemmümün Meşrû Kılınması

Rasûlullah her sefere çıkışında, hanımlarından birini yanında götürürdü. Benî Mustalık Gazâsında, Hz. Aişe'yi götürmüştü. Dönüşte, bir gece konak yerinden hareket edileceği sıra Hz. Aişe'nin gerdanlığının kaybolduğu anlaşıldı. Rasûlullah, aranmasını istedi, bu yüzden hareket gecikti. Derken sabah namazı vakti oldu. Abdest için yanlarında yeterli su yoktu. Su bulunmadığında temiz toprakla teyemmüm yapılacağını bildiren ayet indi. Müslümanlar teyemmüm yaparak namazlarını kıldılar.

Hareket edileceği sırada, gerdanlık bulundu. Hz.Aişe'nin çökmüş olan devesinin altında kalmıştı.

İfk (İftira) Olayı

Mureysi' Savaşı dönüşünde, bir konaklama sırasında Hz Aişe ihtiyaç nedeniyle konaklama yerinden uzaklaşmıştı. Dönüşünde, kabileyi yerinde bulamadı.

Hz. Aişe, beni ararlar, diye olduğu yerde beklerken, arkadan askerin bıraktığı şeyleri toplamakla görevlendirilen Safvân b. Muattal geldi. Hz. Aişe'yi görünce, devesini çöktürdü; Hz. Aişe bindi. Safvân deveyi önünden çekerek ilerledi. Öğle sıcağında başka bir konak yerinde kabileye yetiştiler.

Münafıklar bu olayı fırsat bildiler. Hz. Aişe'nin iffetine iftirâ etmekten çekinmediler. Rasûlullah son derece üzüldü. Hz. Aişe kederinden hastalandı. Sonunda masûm olduğu ortaya çıktı ve iftira konusunu düzenleyen ayetler geldi.

Hendek Savaşı (627 M.)

Müminler, müttefik düşman birliklerini gördüklerinde, "İşte Allah ve Rasûlünün bize vâdettiği şey budur. Allah ve Peygamber doğru söylemiştir" dediler. Bu, onların imân ve teslimiyetlerini artırmaktan başka bir şey yapmadı." (Ahzâb Sûresi, 22)

Bir taraftan karşı tarafa geçmeyi engelleyen derin ve uzun çukura "hendek" denir. Medine'yi savunmak üzere, çevresine hendek kazıldığı için bu savaşa, "Hendek Savaşı" denildiği gibi, birçok müşrik ve Yahudi kabilesi, Müslümanlara karşı birleştiği için "Ahzâb Harbi" de denilmiştir.

"Ahzâb", "hızb" kelimesinin çoğuludur. Hizb, aynı düşünce, inanç ve kanaati paylaşan insan topluluğu demektir.

Medine'den sürülen Benî Nadîr Yahudilerinin reisleri, Hayber'e sığınmıştı. Müslümanlardan öç almak istiyorlardı. Başta Ahtaboğlu Huyey olmak üzere, 20 kadar Yahudi lideri 70 kişilik bir hey'et ile Mekke'ye gittiler. Medine'deki Benî Kurayzalı kardeşlerimiz de savaşta Müslümanları arkadan vuracak... diye müşriklere işbirliği teklif ettiler. Kendileri "ehl-i kitab" ve tek tanrı inancında oldukları halde, putperest müşriklere hoş görünmek için, "**Sizin tuttuğunuz yol, (sizin dininiz) Müslümanlarınkinden daha doğru...**" (Nisa: 51-52) dediler. Daha sonra Mekke dışındaki Gatafan, Esed, Kinâne, Süleym, Fezâre, Mürre, Eşca ve Eslem... gibi bedevi Arap kabileleriyle görüştüler. Hayber'in bir yıllık hurma mahsûlünü vermeği va'd ederek, onların da savaşa katılmalarını sağladılar.

Mekke'liler 300'ü atlı, 1500'ü develi 4000 kişilik bir kuvvet hazırladılar. Mekke dışındaki bedevî kabilelerin katılmasıyla ordunun sayısı 10 bine ulaştı. Şimdiye kadar böyle bir kuvvet toplanmamıştı. Medine'yi basıp Müslümanlığı yok edeceklerdi. Ordunun başkomutanı Ebû Süfyân idi.

Rasûlullah Mekke'deki hazırlıkları, Kureyş ordusu henüz hareket etmeden haber aldı. Ashabını toplayarak, bu korkunç saldırıya nasıl karşı koyacaklarını istişare etti. Müzâkere sırasında, aslen İranlı olan Selmân (Selmân-ı Fârisî):

-Yâ Rasûlallah, İran'da düşman saldırısından korunmak için, şehrin etrafına, hendek kazarlar. Biz de öyle yapalım, dedi.

Esasen Medine'nin üç tarafı, evlerin yüksek dış duvarları, yalçın kayalıklar ve sık hurmalıklarla çevrilmişti. Düşman saldırısına karşı, sadece kuzey yönü açıktı. Bu tarafa da, düşmanın geçemeyeceği derinlikte bir hendek kazılırsa, savunma kolaylaşırdı.

Araplarca bilinmeyen bu savunma şekli uygun görüldü. Saldırıya elverişli olan kuzey tarafta hendek kazılacak yer işaretlendi.

Rasûlullah, Ashabını 10'ar kişilik gruplara ayırdı. Her grubun kazacağı kısmı belirledi. Mevsim kış, hava soğuktu. Esen rüzgâr, hendekte çalışanların ellerini ayaklarını âdeta donduruyordu. Medine'de kıtlık vardı. Müslümanlar üç gün bir şey yemeden aç çalıştılar. Ashabla birlikte Hz. Peygamber bizzat toprak kazıyor, açlığa, soğuğa, yorgunluğa karşı gayretlerini artırıcı sözler söylüyordu.

Açlığa, soğuğa ve her türlü sıkıntıya rağmen, yaklaşık 5,5 km, uzunlukta bir atın karşıya sıçrayamayacağı genişlik ve derinlikte kazılan hendek, düşman gelmeden önce, iki hafta içinde tamamlandı.

Müşrikler, Medine önünde, şimdiye kadar benzerini görmedikleri derin bir hendekle karşılaşınca, şaşırıldılar. Bir hamlede Medine'yi alt üst edip, Müslümanları yok edeceklerini hayâl etmişlerdi. Bunun kolay olmayacağını gördüler. Hendek boyunca, aşağı-yukarı ilerlediler, geçecek bir yer bulamadılar. Sonunda, Kureyşliler hendeğin batı kısmına, Bedevî kabileler de doğu kısmına karargâh kurdular. Böylece Medine'yi kuşattılar.

10 bin kişilik müşrik ordusu karşısında, Müslümanların sayısı 3 bin kadardı. Yalnızca 36 atları vardı. Önlerinde hendek, arkalarında ise Sel' Dağı bulunuyordu. Ancak Benî Kurayza anlaşmayı bozar da müşriklerle işbirliği yaparsa, Müslümanlar çok tehlikeli bir duruma düşeceklerdi. Bu takdirde, Müslümanlar Hendek önünde düşmanla uğraşırken, Yahudilerin Medine'yi basıp, kadınları ve çocukları kılıçtan geçirmeleri mümkündür.

Karşılıklı ok ve taşların atılmasıyla başlayan kuşatma, aralıksız 27 gün sürdü. Müslümanlar açlık ve sefalet içinde, zor ve sıkıntılı günler geçirdiler. Savaşın en tehlikeli bir ânında, Benî Nadir Reisi Ahtab oğlu Huyey'in teşvikiyle Benî Kurayza Yahudileri de anlaşmayı bozup, müşriklerle işbirliğine başladılar. Rasûlullah'ın nasihat için kendilerine gönderdiği Evs kabilesi Reisi Sa'd b. Muâz'ı dinlemediler. Düşmanlıklarını açıkça bildirdiler.

Müslümanlar, hendek önünde 10 bin kişilik müşrik ordusuna karşı durmağa çalışırken, bir yandan da, Medine'yi Yahudilerin baskınından korumak zorunda kaldılar. Böyle tehlikeli bir anda, münafıklar da bozgunculuğa başladılar. Hem savaşı bıraktılar, hem de askerin maneviyatını sarsıcı propaganda yaptılar.

"İçlerinden bir grup (münafıklar), Ey Medineliler, tutunacak yeriniz yok, hemen geri dönün, demişlerdi. Bir kısmı da Peygamber'den evlerimiz düşman saldırısına açık diye izin istemişlerdi. Oysa evleri açık değildi, sadece savaştan kaçmak istiyorlardı." (Ahzâb Sûresi, 13)

Kuşatmanın uzayıp gitmesi, müşrikleri de usandırdı. Mevsim kış, havalar soğuktu. Esasen onlar, böyle günlerce sürecek bir kuşatma için değil, bir kaç saatte sonuca ulaşılacak bir zafer için gelmişlerdi. İşi bir an önce bitirmek için bütün güçleriyle genel bir hücumla geçtiler.

Ertesi gün, savaşın en çetin günü oldu. Bir taraftan müşrikler, diğer taraftan Benî Kurayza Yahudileri hücumla geçtiler, aralıksız akşama kadar ok yağmurunu sürdürdüler. Rasûlullah ve Müslümanlar, o gün namaz kılmak için bile fırsat bulamadılar. Namazlarını yatsıdan önce kıldılar.

Gatafan Kabilesinden Nuaym b. Mes'ûd, bu sırada Müslüman olmuştu. Bundan kimsenin haberi yoktu. Rasûlullah'la gizlice görüşerek, müşriklerle Yahudilerin arasını açmak için izin istedi. Rasûlullah: -Harp hiledir, yapabilirsen yap, buyurdu. Nuaym önce Benî Kurayza'ya gitti.

-Benim size olan dostluğumu bilirsiniz. Sizin için endişe ediyorum. Mekkeliler bu işten usandı, bırakıp giderlerse, Müslümanlar karşısında yapayalnız kalacaksınız. O zaman hâliniz nice olur? Onlardan bir kaç rehin isteyin, aksi halde yardım etmeyin... dedi. Sonra Ebû Süfyân'a geldi: -Duydun mu, Benî Kurayza anlaşmayı bozduğuna pişman olmuş. Sizi bırakıp giderler diye, Müslümanlarla yeniden anlaşmaya başlamış. Sizden rehin alıp, onlara teslim etmeği vadedmiş, dedi. Ebû Süfyân esasen Yahudilere pek güvenemiyordu. Ertesi gün, denemek için Yahudilerden yardım istedi. Yahudiler hemen rehin istediler. Ebû Süfyân isteklerini kabul etmeyince, her iki taraf da: -Nuaym doğru söylemiş, dediler. Aralarında güven kalmadı.

Rasûlullah, o sıkıntılı gün: -"Allah'ım, ey Kur'an'ı indiren ve hesabı tez gören Rabbim; Şu Arap kabilelerini dağıt, topluluklarını boz, iradelerini sars" diye dua etti. Duası bitince, Rasûlullah'ın yüzünde sevinç eseri görüldü. Rabb'im'in yardım va'dini size müjdelerim, buyurdu. İşte o akşam, ayetle bildirilen "sabâ rüzgârı" esmeğe başladı.

"Ben sabâ rüzgârıyla yardım olundum, Ad kavmi ise debur (lodos) rüzgârıyla helâk edildi." (bkz. Hakka Sûresi, 6)

Fırtına ve kasırga çadırları söküp uçurdu, yemek kazanları devrildi, ocaklar söndü, develer ve atlar birbirine karıştı. Müşriklerin ağızları, burunları, gözleri toz-toprakla doldu. Karargâhları alt üst oldu. Ortalığı dehşet kapladı. Neye uğradıklarını bilemediler.

Müşriklerin maneviyatı iyice bozulmuştu. İçlerine korku düştü. Uzun süren ve hiç bir sonuç alınamayan kuşatmadan usanıp bezmişlerdi. Ebû Süfyân: -"Ben dönüyorum, siz de gelin, diyerek devesine bindi. Mekke'nin yolunu tuttu. Diğerleri de onu izlediler.

Panik pek âni ve şuursuzca olmuştu. Bu yüzden, müşrikler pek çok teçizat, gıda maddesi ve eşyayı toplayamadan çekildiler. Sabah olunca, Müslümanlar düşmandan kalan eşyayı ve sağa-sola dağılan develeri toplayıp ordugâhlarına getirdiler. Ebû Süfyân'ın Yahudilerden aldığı 20

deve yükü hurma da ele geçen ganimetler arasındaydı. Böylece, Müslümanlar hem kuşatmadan, hem de açlık sıkıntısından kurtuldular.

Kur'an-ı Kerîm'de bu durum şöyle anlatılmaktadır:

"Ey inananlar, Allah'ın size olan nimetlerini hatırlayın. Üzerinize ordular gelmişti, Biz de onların üzerine rüzgâr ve sizin göremediğiniz ordular (Melekler) göndermiştik." (Ahzâb Sûresi.9)

"Allah, kâfirleri hiçbir zafer elde edemedi, kin ve öfkeleriyle geri çevirdi. Savaşta mü'minlere Allah'ın yardımı yetti. Allah yegâne kuvvetli ve galib olandır." (Ahzâb Sûresi, 25)

Bu savaşta, müşriklerden 4 kişi ölmüş, Müslümanlardan 5 kişi şehit düşmüştür. Savaşın sonra Rasûlullah: -"Bundan sonra sıra bizde. Müşrikler artık üzerimize gelemeyecek, biz onların üzerine gideceğiz." buyurdu. Gerçekten de öyle oldu.

Kurayzaoğulları Gazvesi (627 M.)

Rasûlullah Medine'deki Yahudi kabileleriyle ayrı ayrı anlaşmalar yapmıştı. Bunlardan Kaynuka ve Nadîroğullarının, anlaşma hükümlerine uymadıkları için Medine'den çıkarıldıklarını daha önce görmüştük. Kurayza oğulları ise, Uhud Savaşı'ndan sonra anlaşmayı yeniledikleri için yerlerinde kalmışlardı.

Henek Savaşında, Benî Kurayza Yahudileri önce anlaşmaya bağlı kaldılar. Henek kazılırken, kazma, kürek gibi âletler vererek Müslümanlara yardımcı oldular. Ancak, savaşın en tehlikeli bir ânında, Benî Nadîr Reisi Huyey b. Ahtab'ın teşvikiyle anlaşmayı bozdular. Müslümanlarla birlikte Medine'yi savunmaları gerekirken, müşriklerle birlikte, Müslümanlara karşı savaşa girdiler. Böylece vatana ihanet suçu işlediler. Rasûlullah'ın nasihat için gönderdiği Evs Kabilesi Reisi Sa'd b. Muâz'ın sözlerine de kulak asmadılar. Hz. Peygamber hakkında çirkin sözler söyleyerek düşmanlıklarını açıkça ilân ettiler. Ancak, Benî Kurayza'dan yaptıklarının hesabı sorulacaktı. Bu sebeple, Henek Savaşından Medine'ye döner dönmez, Benî Kurayza üzerine sefer emri verildi.

Müslümanların toplanması yatsıya kadar devam etti sayıları 3 bini buldu. Müslümanların üzerlerine geldiğini görünce sövüp-sayarak kalelerine çekilen Beni Kurayza'nın sayısı 900 kadardı.

Kuşatma 25 gün sürdü. Kurayzaoğulları anlaşmayı bozduklarına pişman oldular. Diğer Yahudî kabileleri gibi Medine'den çıkıp gitmek için izin istediler. Fakat Hz. Rasûlullah kayıtsız şartsız teslim olmalarını istedi.

Benî Kurayza, Evs kabilesinin himâyesindeydi. Bu yüzden, Sa'd b. Muâz'ın hakemliğini istiyorlardı. Sa'd, hastaydı. Henek Savaşı'nda kolundan okla yaralandığı için tedavi görüyordu. Haberi alınca geldi.

-Kur'an-ı Kerîm'e göre mi, yoksa kendi kanunlarına göre mi hüküm vermemi istiyorlar, diye sordu. Yâhudîler, kendi kanunlarına göre hüküm verilmesini istediler. Sa'd da Tevrât'a göre karar verdi.

Sa'd'in hükmü, Tevrât'ın Tesniye kitabının 20. Babının 10-14. ayetlerine uygun düşmüştü.

20: 10 "Bir kente saldırmadan önce, kent halkına barış önerin. Yas.20: 11 Barış önerinizi benimser, kapılarını size açarlarsa, kentte yaşayanların tümü sizin için angaryasına çalışacak, size hizmet edecekler. 20: 12 Ama barış önerinizi geri çevirir, sizinle savaşmak isterlerse, kenti kuşatın. 20: 13 Tanrınız RAB kenti elinize teslim edince, orada yaşayan bütün erkekleri kılıçtan geçirin. (Tevrat, Tesniye, 20: 10-13)

Kimi bilginlere göre, Beni Kurayza'yla savaş olmuştur. Buna göre, kimse öldürülmemiştir. Savaş sonunda ölenler olmuş geri kalanlar ise 47. sûrenin 4. ayeti gereği, önce esir alınmış, daha sonra esir alınanlar ya fidye karşılığında veya karşılıksız olarak serbest bırakılmışlardır. Nitekim sonraki dönemlerde, Medine'de o dönemden kalan bazı Yahudi ailelerin yaşadığı tarihi kayıtlarda mevcuttur. Diğer taraftan eğer böyle bir uygulama, gerçek olsaydı Hayber'deki Yahudilere de geçerli olabilirdi.

"M.S. 68-70 yılları arasında Romalı'lara karşı verilen savaşlarda mağlûp olan Yahudiler Masada'daki sarp kaleye kaçıp sığınmışlar; daha sonra Roma ordusu Masada kalesini 3 sene kuşatmış ve sonunda kaleyi boşaltmıştır. Masada'da 960 Yahudi intihar etmiş veya öldürülmüştür. Bütün o olayları anlatan hikâyeler, o kuşatmadan sağ kurtulabilen ve güneye doğru kaçmış olan Yahudiler tarafından yaşatılmıştır. Kurayza oğulları hakkındaki olay da, tarih boyunca yaşatılan bu hikayenin günümüze yansımadır." <http://journals.cambridge.org/action/displayAbstract?fromPage=online&aid=5700704>

"Allah, Ehl-i Kitab'dan müşrikleri destekleyen (Benî Kurayza Yahudi)lerini kalelerinden indirmiş, kalplerine korku salmıştı. Onların kimini öldürüyor, kimini de esir alıyordunuz. Yerlerini yurtlarını, mallarını ve henüz ayağınızı bile basmadığınız toprakları Allah size mirâs olarak verdi. Allah her şeye kadirdir." (Ahzâb Sûresi, 26-27)

Hudeybiye Barışı (628 M.)

Peygamberimiz Hz. Muhammed, Medine'ye hicret edeli 6 yıl olmuştu. Bu süre içinde Mekke müşrikleriyle, Medine'de bulunan Müslümanlar arasında, sırasıyla Bedir, Uhud ve Hendek Savaşları oldu. Mekke müşrikleri Medine'yi basmak, Hz. Rasûlullah'ı öldürmek, Müslümanlığı yok etmek için her çareye başvurdular; bütün imkân ve güçlerini ortaya koydular; fakat amaçlarına ulaşamadılar. Müslümanların günden güne güçlenmelerine, sayılarının artmasına engel olamadılar.

Ancak Medine dışındaki kabileler, Müslümanlığın ne olduğunu yeterince bilmiyorlardı. Kâbe'nin komşusu ve koruyucusu olduğu için saygı duydukları Kureyş kabilesi, kendi içlerinden çıktığı halde Hz. Muhammed'in peygamberliğini kabul etmemiş, hatta O'nu yurdundan çıkarmışlardı. Bu yüzden, Müslümanlığın Medine dışındaki kabilelere tanıtılabilmesi ve geniş ölçüde yayılmasının sağlanabilmesi için, Mekke'lilerle barış yapılmasına ihtiyaç vardı. Rasûlullah, geçici de olsa Mekkelilerle barış yaparak, diğer kabilelerle serbestçe ilişkiler kurmayı arzu ediyordu.

Diğer taraftan, Mekke Müslümanlar, doğup büyüdüğü ve her şeylerini bırakıp ayrıldıkları yurtlarını çok özlemişlerdi. Her namazda yöneldikleri kutsal Kâbe'yi 6 yıldan beri ziyaret edemiyorlardı. Kâbe'yi ziyaret, bütün Müslümanların en büyük ortak özlemleri olmuştu.

Hicretin 6'ıncı yılı, Rasûlullah, gördüğü bir rüyâ üzerine (Fetih: 27) hep birlikte Kâbe'yi ziyaret edeceklerini ashabına müjdeledi. Hazırlıklar tamamlandı. Savaş yapılması yasak olan aylardan Zilkade'nin ilk pazartesi günü (Mart 628 M.), yerine Mektûm oğlu Abdullah'ı vekil (kaymakam) bırakarak, ashabından 1400 kişi ile Medine'den ayrıldı. Hanımlarından Ümmü Seleme de beraberinde bulunuyordu. Maksudı savaş olmayıp, yalnızca Kâbe'yi ziyaret etmektir. Mekkelileri telâşlandırmamak için, ashabının silah taşımalarına izin vermemiş, sadece yolcu silâhı olarak birer kılıç almışlardı. Hac için Mekke'ye gelecek düşman kabilelerle yolda karşılaşmamak için, Kâbe ziyaretini hac günlerinden önce yapmayı uygun görmüştü. Yanlarındaki 70 kurbanlık devenin boyunlarına kurbanlık işareti taktılar (kıladelediler) ve Zülhuleyfe'de "umre" niyetiyle ihrama girdiler. Yol güvenliğini sağlamak için 20 kadar süvariye öncü olarak gönderdiler.

Mekkeliler, Hz. Peygamber'in Kâbe'yi ziyaret için yola çıktığını duyunca telâşlandılar. Müslümanları Mekke'ye sokmamaya karar verdiler. Halid bin Velid ve Ebû Cehil'in oğlu İkrime'yi 200 süvari ile öncü olarak gönderdiler.

Rasûlullah, Mekkelilerin bu kararını önden gönderdiği gözcüleri vasıtasıyla öğrendi. Sağ tarafa sapıp, yol güzergâhını değiştirerek, Hudeybiye'ye kadar ilerledi.

"Allah'a yemin olsun ki, Kureyş Cenâb-ı Hakk'ın kutsal kıldığı şeylere hürmet ve tâzim kastıyla benden her ne isterse, ne kadar ağır olursa olsun, istediklerini kabul edeceğim.. " buyurdu.

Mekkelilerden, bir iki elçi gidip geldi, fakat hiç bir sonuca varılamadı.

Rasûlullah, Kureyş'ten gelen eçilerle sonuca ulaşamadığını gördü. Kureyş'le görüşmek üzere Hz. Osman Mekke'ye gitti. Ebû Süfyân ve diğer Kureyş ileri gelenleriyle görüştü. Maksatlarının sadece Kâbe'yi ziyaret olduğunu anlattı. Mekkeliler:

-Hepinizi Mekke'ye bırakırsak, Araplar, "Kureyş Müslümanlardan korktu," derler. Fakat istersen Kâbe'yi sen tavaf et, hepimiz birden olmaz, dediler. Hz. Osman, Kâbe'yi Müslümanlardan ayrı olarak ziyaret etmeyi kabul etmedi.

-Rasûlullah tavaf etmedikçe, ben de etmem, diyerek tekliflerini reddetti. O'nun bu davranışı Mekkelileri kızdırdı, göz hapsine aldılar ve dönmesine izin vermediler.

Rıdvân Bîatı

"Allah, mü'minlerden ağacın altında sana bîat ederlerken hoşnud olmuştur. Gönüllerindeki bilerek onlara güvenlik vermiş, onlara yakın bir zafer ve ele geçirecekleri bol ganimetler bahşetmiştir." (Fetih Sûresi, 18-19)

Hz. Osman'ın gecikmesi, Müslümanları telâşlandırdı. Öldürüleceğine dair söylentiler çıktı. Böyle bir ihtimâle karşı Rasûlullah gereken tedbirleri aldı. Müslümanları Allah yolunda yapacakları savaşta, canlarını feda etmekten çekinmeyeceklerine dair, kendisine bîat (bağlılık sözü) etmeye çağırdı. "Artık bunlarla vuruşmadan buradan ayrılamayız," buyurdu.

Hudeybiye'de bodur bir ağacın altında, **(Bu ağaç, müslümanlar arasında zamanla kutsal sayılabilir, düşüncesiyle halifeliği sırasında Hz. Ömer'in emriyle kesilmiştir. (Tecrid Ter., 10/260)** bütün Müslümanlar bîat ettiler. Allah yolunda ölünceye kadar savaşmaya, düşmandan kaçmamaya söz verdiler.

Cenâb-ı Hak, Kur'an-ı Kerîm'de, Hudeybiye'de Rasûlullah'a bîat eden müminlerden hoşnut olduğunu bildirmiştir. (Fetih: 18) Bu sebeple, İslam tarihinde bu bîata "Rıdvân Bîatı" adı verilmiştir.

Müslümanların kararlılığını ve Rasûlullah'a bağlılıklarını gösteren bu bîatın Mekkeliler üzerindeki etkisi büyük oldu. Derhal Hz. Osman'ı serbest bıraktılar ve Hz. Peygamber'le barış yapmak üzere Amr oğlu Süheyl başkanlığında bir hey'et gönderdiler.

Barış Şartları

Uzun müzâkere ve tartışmalardan sonra kabul edilen barış şartları şunlardır:

1- Müslümanlar bu sene Kâbe'yi ziyaret etmeden dönecekler, bir yıl sonra ziyaret edecekler.

2- Müslümanlar Kâbe'yi ziyaret için geldiklerinde, Mekke'de üç günden çok kalmayacaklar ve yanlarında birer kılıçtan başka silah bulundurmayacaklar.

3- Müslümanların Mekke'de bulunduğu günlerde, Kureyşliler Mekke dışına çıkacaklar, Müslümanlarla temas etmeyecekler.

4- Mekkelilerden biri Müslümanlara sığınır, Müslüman bile olsa, geri verilecek; fakat Müslümanlardan Mekkelilere sığınan olursa, geri istenmeyecek.

5- Kureyş dışında kalan diğer kabileler, iki taraftan istediklerinin himâyesine girmekte ve anlaşma yapmakta serbest olacaklar.

6- Bu anlaşma on yıl geçerli olacak, bu müddet içinde iki taraf arasında tecâvüz ve savaş olmayacak.

Barış Anlaşmasının Yazılması

Barış şartlarını Rasûlullah Hz. Ali'ye yazdırdı. "Bismi'llâhi'r-rahmâni'r-rahîm. Bu anlaşma, Muhammed Rasûlullah ile Kureyş elçisi Süheyl arasında yapılmıştır." diye yazılmasına Süheyl itiraz etti.

- "Rahmân" sözünü anlamıyoruz, ayrıca senin Rasûlullah olduğunu kabul etseydik, bu anlaşmaya gerek yoktu "Bismike'llâhümme (Allah'ım, senin adınla). Bu anlaşma Abdullah'ın oğlu Muhammed ile Kureyş elçisi Süheyl arasında yapılmıştır." diye yazılmasını istedi.

-Rasûlullah mutlaka barışı sağlamak istiyordu. Daha işin başında, "Allah'a yemin olsun ki Kureyş benden Allah'ın kutsal kıldığı şeylere hürmet kastiyle her ne isterse, ne kadar ağır olursa olsun, isteklerini kabul edeceğim," buyurmuştu. Bu sebeple, bütün bu ağır şartları kabul etti.

Fakat Müslümanlar son derece üzgündüler. Büyük bir ümit ve heyecanla gelmişlerdi. Oysa şimdi Kâbe'yi ziyaret edemeden döneceklerdi.

Anlaşmanın yazılması henüz bitmişti ki, Süheyl'in oğlu Ebû Cendel, ayağındaki zinciri sürükleyerek çıkageldi. Babası onu Müslüman olduğu için, zincire vurarak hapsedmişti. Her nasılsa kurtulmuş, bin bir güçlükte Mekke'den kaçmış, Müslümanlara sığınmaya gelmişti.

Süheyl oğlunun geri verilmesinde ısrar etti. Aksi halde anlaşmayı imzalamadan döneceğini söyledi. Bütün çabalara rağmen, inadından dönmedi. Barışın sağlanabilmesi için, Ebû Cendel'in müşriklere teslimi gerekiyordu. Çektiği işkenceleri ve acıklı hâlini anlatarak müşriklerin elinde bırakılmamasını isteyen Ebû Cendel'i Rasûlullah:

-Ey Ebû Cendel, biraz daha sabret, pek yakında Yüce Rabbim sana ve senin gibilere kurtuluş yolunu açacaktır, diye teselli etti.

Fakat bu son durum, artık Müslümanların üzüntülerini dayanılmaz hâle getirmişti. Hepsinin sınırları gergindi. Hz. Ömer dayanamadı. Rasûlullah'ın huzuruna gelerek:

-Sen Allah'ın Peygamberi değil misin? Bizim dinimiz hak değil mi? Neden bu zilleti kabul ediyoruz, neden? diye söylendi. Hz. Peygamber:

-Evet ben Allah'ın Peygamberiyim. Bu yaptığım işlerde Allah'a isyan etmiş de değilim. O, benim yardımcımdır, diye cevap verdi. Fakat Ömer'in üzüntü ve öfkesi devam ediyordu.

-Sen bize Kâbe'yi tavaf edeceğiz., demedin mi? diye sordu. Rasûlullah:

-Evet, dedim. Fakat bu sene ziyaret edeceğimizi söylemedim, Tekrar ediyorum, Kâbe'yi hep beraber tavaf ve ziyaret edeceğiz, buyurdu. Anlaşmanın imzalanmasından sonra Rasûlullah ashabına:

-Haydi, artık kurbanlarınızı kesiniz, sonra tıraş olup ihramdan çıkınız, emrini üç defa tekrarladığı halde, hiç kimse yerinden kıpırdamamıştı. Hz. Peygamber, ashabının bu ilgisizliğine üzülerek, eşi Ümmü Seleme'nin yanına gitti. Ümmü Seleme:

-Yâ Rasûlallah, onlar üzüntülerinden ilgisiz görünüyorlar. Siz kimseyle konuşmadan kendiniz kurbanınızı kesin, tıraş olun. Onlar size uyacaklardır, dedi.

Ashab, Hz. Peygamber 'in kurbanını kesip tıraş olduğunu görünce, hemen onlar da kurbanlarını kesip, birbirlerini tıraş etmeye başladılar.

Hudeybiye Barışı Aslında Zaferdi. Hudeybiye Barışı'nın hemen bütün şartları, Müslümanların aleyhine görünüyordu. Fakat barışın Müslümanların yararına ve sonucun lehlerine olacağını Rasûlullah biliyordu. Bu sebeple, barışı sağlamak için, aleyhlerinde görünen en ağır şartları kabul etmişti.

Rasûlullah barış anlaşmasının imzalanmasından üç gün sonra Medine'ye döndü. Böylece Müslümanlar Hudeybiye'de 19-20 gün kalmış oldular.

Dönüşte yolda "Fetih Sûresi" indi, Cenâb- Hakk Hudeybiye anlaşmasının Müslümanlar için zillet ve yenilgi değil, aksine zafer olduğunu bildiriyordu.

"Biz sana apaçık bir zafer sağladık." (Fetih Sûresi, 1)

Gerçekten Hudeybiye anlaşması, Müslümanlığın Medine dışında yayılmasına bir başlangıç oldu. Mekkeliler o zamana kadar müslümanlara, dağılıp yok olmağa mahkûm, derme-çatma bir topluluk gözü ile bakıyorlardı. Bu anlaşma ile Müslümanları bir devlet olarak tanımış oldular.

Anlaşmadan sonra Müslümanlarla müşrikler arasında görüşme ve temaslar arttı. Hz. Peygamber İslam'ı serbestçe yaymaya başladı. Hudeybiye antlaşmasından Mekke'nin fethine kadar geçen 21 aylık devrede Müslüman olanların sayısı, İslam'ın doğuşundan, Hudeybiye Barışına kadar geçen 19 yılda Müslüman olanların sayısından kat kat fazla oldu.

Hz. Peygamber anlaşmaya bağlı kaldı. Mekkeliler istemedikçe, hiç bir hükmünü tek taraflı kaldırmadı. Kısa bir süre sonra, Kureyş'le aralarında anlaşma bulunan Sakîf kabilesinden Ebû Basîr adında biri, Medine'ye gelip Müslümanlara sığındı. Ebû Basîr de Ebû Cendel gibi işkence gören Müslümanlardandı. Mekkeliler, arkasından hemen iki kişi gönderip Ebû Basîr'in iadesini istediler. Rasûlullah:

-Ey Ebû Basîr, biliyorsun ki, biz Kureyşle bir sözleşme yaptık, ahdimizi bozamayız. Biraz daha sabret, Rabb'im yakında bir kurtuluş yolu açacaktır, diyerek Ebû Basîr'i Kureyşlilere teslim etti.

Ebû Basîr, Mekke'ye ölüme götürüldüğünü biliyordu. Bu sebeple, bu adamların elinden kurtulması gerekiyordu. Yolda, Zülhuleyfe'de yemek için oturdular. Ebû Basîr, bunlara saf ve samîmî göründü. Bir ara:

-Kılıcın ne kadar da güzelmiş, bakmama müsaade eder misin? diyerek, birinin elinden kılıcı aldı, hemen üzerine atılıp onu öldürdü; diğeri ise kaçıp kurtuldu.

Ebû Basîr öldürdüğü Kureyşlinin atına bindi, silahını kuşandı, tekrar Medine'ye döndü. Rasûlullah'ın huzuruna çıkıp:

-"Ey Allah'ın Rasûlü, siz sözünüzü yerine getirdiniz. Beni onlara teslim ettiniz. Fakat Allah beni kurtardı, dedi. Hz. Peygamber ona anlaşma şartlarına göre Medine'de kalmasının mümkün olmadığını anlattı. Ebû Basîr Medine'den çıktı. Mekke'ye dönemezdi. Medine'de kalamıyordu. Deniz kıyısında, Mekke- Şam yolu üzerinde "İys" denilen bir yere yerleşti. Mekke'de Müslümanlıklarını gizleyenler ve işkence görenler, birer, ikişer kaçıp, Ebû Basîr'in yanında toplandılar. Ebû Cendel de kaçıp buraya geldi. Kısa zamanda sayıları 70'e yükseldi, daha sonra 300 oldular. Mekkelilerin Şam ticaretini önleyecek bir kuvvet hâline geldiler.

Ebû Basîr'in yanında toplananlar, Hudeybiye anlaşması hükümlerine bağlı değildiler. Kureyşin Şam ticaret yolu tehlikeye girmişti. Mekkeliler telâşlandılar. Anlaşmanın, Medine'ye sığınan Mekkelilerin geri verilmesiyle ilgili maddesini hükümsüz saymaktan başka çare yoktu. Baskı ile Müslümanlığın önlenemeyeceğini anladılar. Hemen, Hz. Peygamber'e Ebû Süfyan'ı elçi olarak gönderip, bu maddenin kaldırılmasını ve Mekke'den kaçan bütün Müslümanların Medine'ye kabulünü istediler. Anlaşma yapılırken en çok ısrar gösterdikleri bu madde, gene onların isteğiyle kaldırılmış oldu.

Peygamber, Ebû Basîr ve arkadaşlarını Medine'ye çağırdı. Bu sırada Ebû Basîr ölüm yatağında idi. Vefat edince orada defnettiler. Arkadaşlarını Ebû Cendel toplayıp Medine'ye götürdü. Böylece Kureyş'in Şam ticaret yolu açıldı. Müslümanlar da anlaşmanın en ağır hükmünden kurtulmuş oldular.

Hudeybiye Barışı 2 yıl devam etti. Anlaşmayı Kureyş bozdu. İki yıl sonra Mekke, Müslümanlar tarafından fethedildi. (630 M.)

İslam'a Davet İçin Elçiler Gönderilmesi (628-629 M.)

Hudeybiye Anlaşmasıyla iki taraf arasında barış ve güvenlik sağlandı. Artık, İslam'ın yayılması için herkese ve her tarafa duyurma zamanı gelmişti. Rasûlullah Hudeybiye'den dönünce bu konuyu ashabıyla istişare etti. Büyük ve komşu devletlerin hükümdarlarıyla bazı Arap beyliklerine mektup ve elçi gönderilmesi kararlaştırıldı. Kaşında "Muhammed Rasûlullah" yazılı gümüş bir yüzük yaptırıldı, mektuplar bununla mühürlendi.

"De ki; doğrusu ben, göklerin ve yerin yegâne maliki, kendisinden başka ilâh olmayan; diriltlen ve öldüren Allah'ın hepiniz için gönderdiği peygamberiyim..." (A'raf Sûresi, 158)

Elçiler ve Gönderildikleri Hükümdarlar

Bizans Kayseri'si Hirakliyus'a, Halife oğlu Dihyetü'l-Kelbî; İran Kısra'sı Hüsrev Perviz'e, Huzâfe oğlu Abdullah; Habeşistan Necâsisi Ashame'ye, Ümeyye oğlu Amr; Mısır (İskenderiyye) Mukavkısı Çüreyc'e, Ebû Beltea oğlu Hâtıb; Gassan Emîri Hâris b. Ebî Şemmer'e, Vehb oğlu Şuca'; Yemâme Emîri Hevze b. Ali'ye de Amr oğlu Salî elçi olarak mektup götürdüler.

Hz. Peygamber'in Hükümdarlara Yazdırdığı Mektuplar

Bizans Kayseri'ne Gönderilen Mektûp

"Bismi'llâhi'r-rahmâni'r-rahim... Allah'ın kulu ve Rasûlü Muhammed'den, Rum'un büyüğü Hirakl'e. Hidayet yoluna uyanlara selâm olsun. Bundan sonra: Ben seni İslam'a ve onu yayma

hizmetine davet ediyorum. Müslüman ol ki, selâmete eresin, Allah da sana ecrini iki kat versin. Eğer kabul etmezsen, halkının vebali senin boynundadır."

"Ey Ehl-i Kitap! Bizimle sizin aranızda müşterek bir kelimeye gelin: Ancak Allah'a kulluk edelim. O'na kullukta hiç bir şeyi ortak yapmayalım. Allah'ı bırakıp bir kısmınız diğer kısmınızı Rab edinmesin. Eğer yüz çevirirlerse, 'şahit olun, biz Müslümanız' deyin" (Âl-i İmrân Sûresi, 64).(265)

Dihye, Rasûlullah'ın mektubunu Hirakl'e götürdüğü zaman Hirakl Kudüs'te bulunuyordu. Elçiyi iyi karşıladı. Rasûlullah hakkında bilgi edinmek için, bölgede bulunan Arap tacirlerinin huzuruna getirilmesini emretti.

Mekke'den bir ticaret kafilesi o sırada bu bölgede bulunuyordu. Kafilde Kureyş'in reisi Ebû Süfyân da vardı. Ebû Süfyân ve arkadaşları getirildiğinde, Bizans'ın ileri gelen din ve devlet adamları, piskoposlar, papazlar İmparator Hirakl'in etrafında sıralanmışlardı. Kayser tercüman vasıtasıyla:

-Peygamberlik davasında bulunan bu zata, içinizde soyca en yakın olan kim? diye sordu. Ebû Süfyân:

-Burada nesepçe O'na en yakın benim, diye ilerledi. Kayser Ebû Süfyân'ı arkadaşlarının önüne oturttu. Sorularına doğru cevap vermezse, siz düzeltin, dedi. Sonra İmparator ile Ebû Süfyân arasında şu konuşma geçti:

-İçinizde Muhammed'in soyu nasıldır?

-Asil bir soydandır.

-Memleketinizde ondan önce Peygamberlik davasında bulunan oldu mu?

-Hayır.

-Sülâlesinde hükümdar var mı?

-Hayır.

-O'nun dinine girenler halkın eşrafı mı, zayıfları mı?

-Çoğunlukla fakir ve zayıf kimseler.

-O'na uyanlar gün geçtikçe çoğalıyor mu, azalıyor mu?

-Çoğalıyor.

-Dinine girdikten sonra, beğenmeyip ayrılanlar oldu mu?

-Olmadı.

-Daha önce yalan söylediği olur muydu?

-Aslâ olmazdı.

-Hiç sözünde durmadığı oldu mu?

-Olmadı, ancak şimdi biz onunla barış yaptık. Bu müddet içinde nasıl davranacağını bilmiyoruz.

-O'nunla hiç savaştınız mı?

-Evet savaştık.

-Netice ne oldu ?

-Bazan biz, bazan O kazandı.

-Size ne emrediyor?

-Yalnız Allah'a kulluk edin, O'na hiç bir şeyi ortak yapmayın, dedelerinizin taptığı putları bırakın, diyor. Namaz kılmayı, doğru ve iffetli olmayı, akrabalık bağıını kesmemeyi emrediyor.

Bundan sonra imparator sözlerine şöyle devam etti:

Nesepçe asil olduğunu söylediniz. Peygamberler daima asil soydan gelmiştir. İçinizden daha önce böyle bir davada bulunan olmadığını anlattınız. O halde eski bir davanın peşinde bir kişi sayılamaz. Soyunda hükümdar yoktur, dediniz. Bu durumda servet ve saltanat peşinde olduğu da söylenemez. Daha önce kesinlikle yalan söylemediğine şahadet ediyorsunuz. İnsanlara yalan söylemeyen Allah'a karşı da yalan söylemez. O'na imân edenlerin çoğunlukla fakir ve zayıflar olduğunu ifade ettiniz. Peygamberlere ilk uyanlar daima böyle olmuştur. O'na uyanların gün geçtikçe arttığını söylediniz. Hakk'a uyanlar azalmaz, daima çoğalır. Dinine girdikten sonra dönen hiç yok dediniz. İmân kalbde kökleşince çıkmaz. Sözünde durduğunu, kimseyi aldatmadığını itiraf ettiniz. Peygamberler kimseyi aldatmaz. Sizi ancak Allah'a kulluk etmeye, O'na hiç bir şeyi ortak koşmamaya dâvet ettiğini açıkladınız. Eğer bu söyledikleriniz doğru ise, ayaklarımın bastığı şu topraklar, yakında O'nun olacaktır. Ben bir peygamber geleceğini

biliyordum ama, sizden çıkacağını sanmazdım. Eğer O'na ulaşabileceğimi bilsem, her zahmete katlanırdım. Yanında olsam, ayaklarını yıkar, hizmet ederdim, dedi. Sonra mektûbu okuttu.

İmparatorun Ebû Süfyânla yaptığı konuşma, papazları kızdırmıştı. Mektup okununca salonda gürültü çoğaldı. İmparator işin kötüye varmasından korktu. Elçinin ve Arap tacirlerin çıkmalarını istedi. Ben sizin dininize bağlılığınızın derecesini anlamak istemiştım, diyerek tutumunu değiştirdi.

Kayser Hirakl'in kalbinde iman kıvılcımı belirmişti. Dünya hırsı ve saltanatını kaybetme korkusu, bu kıvılcımı söndürdü. Fakat elçiye saygısız davranmadı, hediyeler vererek nezâketle geri çevirdi.

İran Kısra'sına Gönderilen Mektup

Bismi'llâhi'r-rahmâni'r-rahim. Allah'ın kulu ve Peygamberi Muhammed'den Fars'ın ulusu Kısra'ya. Hidâyete uyanlara, Allah ve Rasûlüne imân edenlere, Allah'tan başka hiç bir ilah olmayıp O'nun bir tek olduğuna, ortağı ve benzeri bulunmadığına, Muhammed 'in O'nun kulu ve rasûlü olduğuna şehâdet edenlere selâm olsun. Ey Kısra! Seni Allah'ın dinine dâvet ediyorum. Çünkü ben, dirileri (Allah'ın azabıyla) uyarmak, kâfirler üzerine o söz (azab) hak olmak için, bütün insanlara Peygamber gönderildim. Ey Kısra! müslüman ol ki selâmet bulasın. Eğer olmazsan, mecûsîlerin günâhı boynuna olsun.

Rasûlullah, mektubun Kısra'ya verilmek üzere, Bahreyn emiri Münzir'e teslimini emretmişti. Bahreyn, o zaman İnan'a bağlıydı. Münzir mektubu Kısra'ya götürdü. Kısra mektubu okuyunca yırtıp parçaladı. Rasûlullah bundan haberdar olunca:

-Parça parça olsunlar, buyurdu.

Çok geçmeden Kısra Hüsrev Perviz, oğlu Şirvehy tarafından karnı deşilerek öldürüldü. Hz. Ömer'in halifeligi sırasında da Kısra'nın imparatorluğu parçalandı, Sâsâni Sülâlesi son buldu. Bütün İnan toprakları Müslümanların eline geçti.

Habeşistan Necâşisi'ne Gönderilen Mektup

"Bismi'llâhi'r-rahmâni'r-rahîm. Allah'ın Rasûlü Muhammed'den Habeş Meliki Necâşî'ye. Ey Melik, Müslüman ol. Ben, kendisinden başka ilâh olmayan, Melik, Kuddûs, Selâm, Mü'min, Müheymin (gibi yüce sıfatlara haiz) Allah'ın sana olan nimetlerinden dolayı sevinçliyim, senin adına hamdediyorum.

Şehâdet ederim ki, Meryem'in oğlu İsa, Allah'ın ruhu ve kelimesidir. O'nu hiç evlenmemiş, tertemiz ve çok iffetli bir hanım olan Meryem'e ilka etti. Böylece Meryem İsa'ya hâmile oldu. Âdem'i (anasız-babasız) kudretiyle yarattığı gibi, İsa'yı da (babasız) olarak ruhundan ve nefhinden yarattı.

Ey Melik! Seni eşi ve benzeri olmayan tek bir Allah'a itâata, bana uymaya ve bana Allah'tan gelene imâna dâvet ediyorum. Çünkü ben Allah'ın Peygamberiyim. Seni ve askerlerini Allah'ın dinine çağırıyorum. Ben size tebliğ ve nasihat ettim. Nasihatimi kabul edin. Selâm hidayete uyanlara.

Habeşistan'a hicret etmiş olan müslümanlardan bir grup ile, Hz. Ali'nin ağabeyi Câfer Tayyar hâlâ dönmemişlerdi. Rasûlullah elçisi vasıtasıyla bunların gönderilmesini istemişti.

Necaşi bir mektup yazarak Müslüman olduğunu da bildirdi.

Rasûlullah'a Habeş Necâşisi'sinin Mektubu

"Bismi'llâhi'r-rahmâni'r-rahîm, Allah'ın Rasûlü Mahammed'e Necâşi Ashame tarafından. Ey Allah'ın Peygamberi, kendisinden başka ilâh olmayan Allah'ın selâmi, rahmet ve bereketi üzerine olsun.

Ey Allah'ın Rasûlü, Hz. İsa hakkındaki açıklamayı içeren mektubunuz bana ulaştı. Göklerin ve yerin Rabbi olan Allah'a yemin ederim ki, Hz. İsa da, kendisiyle ilgili olarak, zikrettiğinizden ziyade bir şey söylememiştir. O'nun söyledikleri de, sizin buyurduğunuz gibidir. Bize tebliğ ettiğiniz şeyleri öğrendik. Amcanız oğlu (Câfer) ve arkadaşlarıyla tanıştık. Ben şehadet ederim ki sen, Allah'ın geçmiş Peygamberleri tasdik eden, sözünde sadık Rasûlüsün. Sana bîat ettim, (daha önce) amcanız oğluna bîat ederek, âlemlerin Rabb'i Allah Teâla'ya imân edip Müslüman olmuştum.

Mısır Meliki Mukavkıs'a Gönderilen Mektup

"Bismi'llâhi'r-rahmâni'r-rahîm. Allah'ın kulu ve Rasûlü Muhammed'den Kıbt milletinin büyüğü Mukavkıs'a. Selâm hidâyet yoluna uyanlara. Ben, seni İslam Dini'ne dâvet ediyorum. Müslüman ol ki selâmete eresin, Allah da ecrini iki kat versin. Kabul etmez, yüz çevirirsen, Kıbt milletinin günâhı boynuna olsun." (Mektup, Âl-i İmrân Sûresi'nin 64'üncü âyetiyle son bulmaktadır.

Mısır Mukavkısı Cüreyc, Rasûlullah'ın elçisine hürmet gösterdi, fakat Müslüman olmadı. Elçiye bir mektup verdi, hediyelerle geri çevirdi.

Hayber'in Fethi (628 M.)

Hayber Medine'nin kuzey-doğusunda, Suriye yolu üzerinde, Medine'ye 170 km. mesafede büyük bir Yahudi şehriydi. Yedi kalesi vardı. Hurmalıklarıyla meşhur, verimli bir vaha'da kurulmuştu.

Hayber, Müslümanlara karşı bir fesat ocağı hâline gelmişti. Daha önce Medine'den çıkarılmış olan Yahudiler de oraya yerleşmişlerdi. Müslümanlara karşı, müşrik bedevî Arapları harekete geçiren, Hendek Savaşını hazırlayan bunlardı. Hendek Savaşında, Benî Kurayza Yahudilerine, düşmanla işbirliği yaptırılanlar da bunlar olmuştu.

Rasûlullah Hayber ahalisiyle barış yapmak istiyordu. Hudeybiye'den döndükten sonra, Ravâha oğlu Abdullah'ı Hayber'e gönderdi. Fakat Yahudiler barış teklifini kabul etmediler. Onlar, komşuları Gatafan kabilesiyle birlikte Medine'yi basmak için hazırlanıyorlardı. Hudeybiye Barış Anlaşması'nın, Müslümanların aleyhine görünen maddeleri, onlara Müslümanları kuvvetsiz göstermişti. Münafıklar da onları savaşa teşvik ediyorlardı.

Gatafan kabilesi, Müslümanlara karşı Yahudilerle birlikte hareket etmeyi kabul etmişti. Düşman hazırlığını tamamlamadan harekete geçmek gerekiyordu. Rasûlullah, ashabına:

"-Cihâdı isteyenler bizimle gelsin" diyerek Hayber üzerine yürüneceğini ilan etti. Hicretin 7'inci yılı Muharrem ayında 2000 atlı ve 1600 piyade ile Medine'den çıktı. Harekâtını düşmana sezdirmeden, üç günde Raci' Vâdisi'ne ulaştı. Burada ordugâhını kurdu. Böylece Gatafan kabilesinden, Yahudilere gelecek yardımın yolunu kesmiş oldu.

Rasûlullah düşman üzerine gece vakti varırsa, hemen baskın yapmaz, sabahı beklerdi. Bu sebeple geceyi Raci'de geçirdi. Sabah namazını kıldıktan sonra, Hayber üzerine yürüdü.

Sabahleyin, kazma ve kürekleriyle işlerine gitmek üzere evlerinden çıkan Yahudiler, karşılarında Müslüman ordusunu görünce şaşkınlıkla: -Muhammed, vallâhi Muhammed ve askeri... diye bağıştılar, geri dönüp kalelerine kapandılar.

Hayber'de hepsi de gayet sağlam 7 kale vardı. En kuvvetlisi ise Kamûs kalesiydi. Hepsinde de bol miktarda silah ve yiyecek vardı. Yahudiler savaş için hazırlıktydılar. Bu yüzden Rasûlullah'ın sulh teklifini kabul etmediler.

Yirmi gün kadar devam eden kuşatma ve savaş sonunda, bütün kaleler birer birer zaptedildi. Sadece Kamûs kalesi kaldı. Bu kalenin kumandanlığında, Araplarca bin cengâvere bedel sayılan meşhur Yahudi pehlivanı Merhab bulunuyordu. Her gün sıra ile ashabın ileri gelenlerinin komutasında yapılan hücumlardan bir sonuç alınamamıştı. Nihâyet Rasûlullah bir gün:

-Yarın sancağı bir kişiye vereceğim ki, Allah Hayber'in fethini O'nun eliyle müyesser kılacak. O kişi Allah ve Rasûlünü sever, Allah ve Rasûlü de onu sever, buyurdu. Bu yüce şerefin kime nasib olacağı bilinmediğinden, herkes o gece ümitle sabahlamıştı. Hz. Ali'nin gözlerinde şiddetli bir ağrı vardı. Bu yüzden hiç kimsenin hatırından O geçmiyordu. Sabah olunca Hz. sancağı O'na verdi.

Hz. Ali, Yahudileri önce İslam'a çağırdı; kabul etmediler. Sulh teklifine de yanaşmayıp, savaşa devam ettiler.

İlk önce Merhab kaleden çıktı. Kahramanlık şiirleri söyleyerek meydan okudu. Karşısına çıkacak er diledi. O'na karşı bizzat Hz. Ali çıktı, kahramanca dövüşerek bu güçlü Yahudiyi yere serdi. Merhab öldürülünce, Yahudiler fazla dayanamadılar. Ümitsizliğe düşüp kaleyi teslim

ettiler. Böylece Hayber feth edildi; Hz. Ali de Hayber fâtihi oldu. Savaş sırasında Yahudilerden 93 kişi ölmüştü, Müslümanlar ise 15 şehit vermişlerdi.

Savaş sonunda Hayber arazisi, Müslümanların eline geçti. Ancak Yahudiler, bu topraklarda yarıcı olarak çalışmak istediler; istekleri kabul edildi. Bu sebeple Rasûlullah her yıl mahsul zamanı Ravâha oğlu Abdullah'ı Hayber'e gönderirdi. Abdullah da mahsulü iki eşit kısma böler, yarısını Yahudilere bırakır, diğer yarısını da Medine'ye götürürdü.

Yahudiler, Hz. Ömer'in hilâfeti zamanına kadar yerlerinde kaldılar. Hz. Ömer'in hilâfetinde, Arabistan dışına çıkarıldılar.

Hz. Peygamber fetihden sonra Hayber'de bir kaç gün daha kaldı. Yahudiler gördükleri insani muameleye rağmen, haince davranışlarından vazgeçemediler. Rasûlullah'a suikast yapmayı plânladılar.

Yahudi reislerinden Hâris kızı Zeynep, bir ziyafet hazırladı. Rasûlullah'ı de bazı arkadaşlarıyla birlikte yemeğe dâvet etti. Fakat sofraya konulan koyun eti zehirliydi.

Hz. Peygamber durumu ilk lokmada anladı, çiğnediği parçayı ağzından çıkardı; ashabına da yememelerini emretti. Fakat, Berâ oğlu Bişr bir kaç lokma yemişti. Rasûlullah bunu niçin yaptıklarını Yahudilere sorduğunda:

-Eğer yalancı isen, senden kurtuluruz, şayet hak peygamber isen, sana zarar vermez.. diye düşündük, diye, güya akıllıca bir cevap verdiler.

Zeynep de suçunu inkâr etmedi.

-Babam, amcam, kocam ve kardeşlerim, hepsi savaşta öldüler. İntikam için yaptım, dedi. Rasûlullah şahsına karşı işlenen suçları affederdi. Bu sebeple Zeynep'i cezalandırmadı.

Fedek ve Vâdi'l-Kurâ'nın Alınması

Fedek, Medine'ye iki günlük mesafede, akarsuları ve hurmalıkları bol, zengin bir Yahudi köyü idi. Rasûlullah, Hayber'in kuşatması devam ederken, Fedeklileri, İslam'a dâvet için bir elçi gönderdi. Fedekliler, Müslümanlığı kabul etmediler. Topraklarımız sizin olsun, biz burada Hayberliler gibi, yarıcı olarak çalışalım, dediler. İstekleri kabul edildi.

Vâdi'l-Kurâ ise, Hayber'le Medine arasında birçok Yahudi köyünün bulunduğu bir vadi idi. Buradaki Yahudiler de çevredeki Arap kabileleriyle anlaşarak, Müslümanlarla savaş için hazırlanıyorlardı. Rasûlullah Hayberden dönerken buraya uğrayıp onları da İslam'a dâvet etti, kabul etmediler, Müslümanlara ok yağdırarak savaşı başlattılar. Dört gün süren çarpışma sonrasında yenik düştüler. Hayber gibi, elde edecekleri mahsulün yarısı kendilerinin olmak üzere, yerlerinde bırakıldılar. Müslümanlar Safer ayında Medine'ye döndüler.

Müslümanların, düşmandan (kâfirlerden) savaşarak aldıkları mallara "ganimet" denir. Ganimet malların, beşte dördü savaşa katılan mücahitlere paylaşılır. Beşte biri ise beytül-mâl'e (Devlet Hazinesine) bırakılır. Düşmandan (Kâfirlerden) savaşmadan barış ve anlaşma yolu ile elde edilen mallara ise "fey" adı verilir. Fey'in tamamı beyt'ül mâl'e aittir. Rasûlullah hayatta iken, Beytül-mâl'e âit malların tasarrufu O'na âitti.

Bu sebeple savaşı ele geçen Fedek arazisinin tamamı ile Hayber ve Vâdi'l-Kurâ topraklarının beşte biri Rasûlullah'ın emrine ayrıldı. Beni Nadîr arâzisi de, daha önce böyle olmuştu. Hayber ve Vâdi'l-Kurâ'nın kalan arazisi, mücahitlere verildi.

Habeşistan Göçmenlerinin Dönüşü

Habeşistan'a hicret etmiş bulunan Müslümanların 16 kişilik son kafilesi de, Hayber'in fethi sırasında döndü. Başlarında Hz. Ali'nin kardeşi Câfer Tayyar vardı. Rasûlullah son derece memnun oldu.

-Hangisine sevineceğimi bilemiyorum, Hayber'in fethine mi, yoksa Câfer'in gelişine mi? buyurdu. Ganimetlerden onlara da hisse ayırdı.

Kabe'yi Ziyaret (Umretü'l Kazâ) (Zilkade 7 H./Mart 629 M.)

Hudeybiye anlaşmasına göre, Müslümanlar Kâbe'yi bir yıl sonra ziyaret edebileceklerdi. Anlaşma gereğince üç günden fazla Mekke'de kalamayacaklardı. Mekkeliler de bu esnada, şehrin dışına çekileceklerdi.

"Başladığınız hac ve umreyi Allah için tamamlayın" (Bakara Sûresi, 196)

Anlaşma'dan bir yıl sonra, Rasûlullah, Hudeybiye'de bulunan Müslümanların, bir yıl önce eda edemedikleri Umre'yi tamamlamak üzere hazırlanmalarını emretti. Hicretin 7'inci yılı zilkade ayında (Mart 629) Medine'den hareket edildi. Hudeybiye'de bulunmayanlardan da katılanlar olduğu için, Kâbe'yi ziyarete gidenlerin sayısı 2000'i geçti.

Müşrikler, Müslümanların geldiğini duyunca Mekke'yi boşalttılar. Şehri çevreleyen yüksek tepelere kurdukları çadırlardan, Müslümanları merakla izlediler.

Müslümanların Mekke'ye girişleri çok heyecanlı oldu. Hz. Peygamber devesi Kasva üzerinde ilerliyor, hep birden yüksek sesle, "Lebbeyk, Allahümme lebbeyk..." diye telbiye söylüyorlardı. Uzaktan Kâbe görülünce "Allâhü Ekber, Allâhü Ekber, Lâilâhe illallâhü vallâhü ekber..." diye tekbir getirmeye başladılar. Yıllardan beri hasretini çektikleri ülkeleri ve Kabe, işte şimdi karşılarındaydı. Özellikle muhacirler, yedi yıllık bir ayrılıştan sonra doğup büyüdüğü yere girerken ayrı bir heyecan duyuyorlardı.

Daha sonra Müslümanlar tıraş olarak ihramdan çıktılar. Bir sene önce eda edemedikleri umreyi tamamlamış oldular Rasûlullah'ın rüyası ve ashabına müjdesi de böylece gerçekleşmiş oldu. Bu sebeple, Hicretten sonra, müslümanların bu ilk Kâbe ziyaretine "Umretü'l-Kazâ (Umrenin Gerçekleşmesi) adı verilmiştir

Müslümanlar, Hudeybiye Anlaşması uyarınca üç gün Mekke'de kaldıktan sonra, Medine'ye döndüler. Bu esnada, müşrikler, uzaktan uzağa Müslümanların bütün hallerini, davranışlarını merakla ve dikkatle izlediler. Son derece kibar ve nazik, huzur ve sükûn içinde kardeşçe geçinen insanlar olduklarını gördüler. Ne içki içip sarhoş olan, ne başkasına saygısız davranan var. Hepsi edepli, tertemiz, üstün ahlâklı insanlar. Topluca ibadet ediyorlar, oturup sohbet ediyorlar, birbirlerini sevip sayıyorlar, kimseye kötülük etmiyorlardı.

Müslümanların üstün meziyetleri, örnek davranış ve yaşayışları, Mekkeliler üzerinde büyük tesirler meydana getirdi. Müslümanlık hakkındaki düşünceleri değişmeye başladı. İçlerinde Müslüman olma arzusu belirenler bile oldu. Kureyş'in ileri gelenlerinden Halid bin Velid, Amr İbnul As, Talha oğlu Osman bunlardandı.

Mûte Savaşı (Eylül 629 M.)

Mûte Savaşı, Müslümanlarla Hristiyanlar (Rumlar ve Hristiyan Araplar) arasında yapılan ilk savaştır. Sebebi, Rasûlullah'ın elçisinin öldürülmesidir.

Rasûlullah, İslam'a dâvet için hükümdarlara elçilerle mektuplar gönderdiği sırada, Sûriye'de Busrâ (şimdiki Havran) Emîri Şürahbil'e de Hâris b. Umeyr ile bir mektup göndermişti. Gassânî Araplarından Şürahbil, Hristiyandı. Bizans'ın himayesinde bulunuyordu.

Hâris, Şürahbil'e, Kudüs'ün iki konak güneyinde, bulunan Mûte kasabasında rastladı. Elçi olduğunu söyleyerek Hz. Peygamber'in mektubunu verdi. Fakat, Şürahbil, devletler arası hukuk kurallarını çiğnedi, Rasûlullah elçisini öldürttü.

Şimdiye kadar Hz. Peygamber'in elçilerinden hiçbiri öldürülmemişti. Bir elçinin öldürülmesi, tarih boyunca bütün toplumlarda insanlığa ve hukuk kurallarına aykırı bir davranış sayıldığı gibi, gönderene de en büyük hakaret ve meydan okuma demektir. Bu sebeple Rasûlullah üç bin kişilik bir kuvvet hazırlayarak, azadlı kölesi Zeyd bin Harise'nin komutasında yola çıkardı. Elçi Umeyr oğlu Hâris'in şehid edildiği Mûte'ye kadar gidilmesini, Şürahbil ve maiyetinin İslam'a dâvet edilmesini, kabul etmezlerse savaşılmasını emretti. "Kadınları, çocukları, yaşlıları öldürmeyin. Evleri yıkıp harap etmeyin, ağaçları kesip, tahribatta bulunmayın!" dedi. Orduyu "Seniyyetü'l-vedâ" denilen ayrılık tepesi'ne kadar uğurlayan Hz. Peygamber:

- "Zeyd şehid olursa, komutanlığı Cafer alsın; Cafer de şehit düşerse, Abdullah Ravaha komutan olsun." buyurdu.

Müslüman ordusunun hareketini Şürahbil duydu. Derhal Lahm, Cüzâm, Kayn, Belkın, Behrâ gibi Hristiyan Arap kabilelerinden büyük bir kuvvet hazırladı. Ayrıca durumu Bizans İmparatoruna bildirerek, ondan da yardım istedi. Böylece Şürahbil, 200 bin kişilik büyük bir ordu topladı. Bunun 100 bini Rumlardan, 100 bini de Hristiyan Araplardan meydana gelmişti. İmparator Hirakl de işi önemseyerek, Belkadaki Meab şehrine kadar geldi.

Müslümanlar, ancak Suriye topraklarına girdikten sonra düşmanın gücü ve hazırlıkları hakkında bilgi edinebildiler.

İki taraf arasında gerek sayı, gerek silah ve teçhizat bakımından korkunç bir fark vardı. tarihte, iki taraf arasında böylesine ölçüsüz bir fark görülmemiştir. 200 bin (bazı rivâyetlerde 100 bin) kişilik bir kuvvet karşısında üç bin mücahit ne yapabiliirdi? Fakat savaşmadan geri dönülemezdi. Komutan Zeyd, Maan'da, Mücahitlerin ileri gelenleriyle toplanıp durumu istişare etti. Savaşmalıyız, sonucu çıktı.

İki ordu Mûte'de karşılaştı. Zeyd, sancak elinde, ileri atıldı. Kahramanca çarpıştı, ölümden yılmadığını gösterdi. Fakat düşman mızraklarının arasında şehit düştü.

Zeyd şehit olunca, sancağı hemen Cafer aldı. Emsâlsiz kahramanlıklar gösterdi. Önce sağ eli kesildi, sancağı sol eliyle tuttu. Sol eli de kesilince, kollarıyla sancağa sarıldı. Pek çok yara aldığı halde son nefesine kadar sancağı bırakmadı. Nihâyet o da şehit oldu. Caferden sonra sancağı Abdullah Ravaha aldı. O da şiirler söyleyerek, kahramanca savaştı. Vücudu delik deşik oldu. Sonunda o da şehit oldu.

Abdullah Ravaha da şehit olunca, asker komutansız kaldı, umumi bir panik başladı. Dağılan asker kaçışını Halit bin Velid önledi. Mücahitler, Halit'in etrafında yeniden toplandılar. Halid komutayı aldı, sancak elinde akşama kadar çarpıştı. O gün elinde tam dokuz kılıç parçalandı. Bu Müslüman olduktan sonra Halit'in katıldığı ilk savaştı.

Gece olunca, Halid askeri yeniden tertipleledi. Öndekileri arkaya, arkadakileri öne, sağdakileri sola, soldakileri sağa aldı. Böylece düşmana, yardım için yeni kuvvetler gelmiş izlenimini verdi. Sabah olunca da ansızın şiddetli bir hücumla geçerek, düşmanı bozguna uğrattı. Bu fırsattan yararlanarak, askerini ustalıklarla geri çekti. Büyük bir kayba uğramadan Medine'ye döndü. İslam ordusunu korkunç bir felâketten kurtardı.

200 bin kişiye karşı yapılan bu çetin savaşta, Müslümanlar sadece 12 şehit vermişlerdi. Bu durum, komutanların savaşı çok başarılı idare etmeleri ve canlarını feda etmekten çekinmemelerinin bir sonucuydu.

Zâtü's-Selasil Savaşı (629 M.)

Kudâa kabilesi'nin Uzre ve Belî kolları, Medine hayvanlarını yağmalamak üzere, Vâdi'l-Kurâ yakınlarında toplanmışlardı. Rasûlullah durumdan haberdar olunca, bunların üzerine Amr b. As (Âs oğlu Amr) komutasında 30'u atlı 300 kişilik bir seriyeye gönderdi. Bunlar arasında Sa'd b. Ebî Vakkas, Üseyd b. Hudayr, Sa'd b. Ubâde, Sâid b. Zeyd, Âmir b. Rabîa.. gibi Ensar ve muhacirlerden ileri gelen kimseler de vardı.

Amr b. Âs. ashabın büyüklerinden değildi. Henüz bir yıl kadar önce Müslüman olmuştu. Fakat dedesi Vâil'in annesi Belî kabilesinden olduğu için Amr'ın bu kabile ile ilgisi vardı. Amr, aynı zamanda savaş usulünü iyi bilen, son derece zeki bir kimse idi. Bu sebeple Rasûlullah, komutanlığa O'nu seçmişti.

Amr, Vâdi'l-Kurâ civarında Selâsil suyu'na varınca, düşmanın sayıca üstün olduğunu öğrendi. Burada konaklayarak, bir haberci ile Rasûlullah'tan yardım istedi. Rasûlullah Ebû Ubeyde b. Cerrâh komutasında 200 kişilik ek kuvvet gönderdi. Hz. Ebû Bekir ve Hz. Ömer de bunlar arasındaydı.

Amr, sabaha karşı, alaca karanlıkta ansızın düşman üzerine hücumla geçti ve savaşı kazandı. Düşman pek çok ganimet bırakarak kaçtı. Ashab, düşmanın peşini takip etmek istedilerse de Amr buna da izin vermedi. Bir kaç gün orada kalıp etraftaki ganimet hayvan sürülerini topladıktan sonra, Medine'ye döndü.

"Biz sana apaçık bir fetih ve zafer sağladık." (Feth Sûresi, 1)

Mekke'nin Fethi (20 Ramazân 8 H./11 Ocak 630 M.)

Hudeybiye Barış Anlaşması, Müslümanlarla Kureyş arasında yapılmıştı. Anlaşma şartlarına göre, diğer Arap kabileleri, iki taraftan birinin himâyesine girmekte, anlaşıp birleşmekte serbesttiler. Buna göre, Huzâa kabilesi, Müslümanların Benî Bekir (Bekir oğulları) kabilesi de Kureyş'in himâyesine girmişti.

Hicretin 8'inci yılı Şaban ayında, Benî Bekir kabilesi, Peygamberimizin himâyesinde bulunan Huzâa kabilesine ansızın bir gece baskını yaptı. Esasen iki kabile arasında öteden beri düşmanlık vardı. Bu baskında Benî Bekir, Kureyş'ten yardım ve teşvik görmüş, hatta İkrime, Safvân ve Süheyl.. gibi ileri gelen bir kısım Kureyş gençleri baskında bizzat bulunmuşlardı. Baskın sonunda Huzâalılardan 23 kişi ölmüş, sağ kalanlar Harem-i Şerîf'e sığınarak kurtulabilmişlerdi.

Bu olay üzerine Huzâalılar, 40 kişilik bir heyetle Medine'ye geldiler. Rasûlullah'a durumu anlatıp yardımını istediler.

Huzâalılarla Müslümanlar arasında öteden beri dostluk vardı. Bu dostluğun temeli, İslam'dan öncesine kadar uzanıyordu. Bu sebeple Huzâalılar, Müslümanlarla ilgili, Mekke'de olup biten her şeyi Rasûlullah'a gizlice bildirirlerdi. Hendek Savaşı hazırlığını da onlar haber vermişlerdi.

Huzâa kabilesine yapılanlardan, Rasûlullah son derece üzüldü. Kendilerine yardım edeceğini va'detti. Kureyş'e derhal bir elçi göndererek: Öldürülen Huzâalılardan diyetlerinin ödenmesini, veya Benî Bekir Kabilesinin himâyesinden vazgeçilmesini istedi.

İki şarttan biri kabul edilmediği takdirde, Hudeybiye Anlaşmasının bozulmuş sayılacağını, bildirdi. Kureyşliler, ilk iki şartı kabul etmeyip Hudeybiye anlaşmasını bozduklarını bildirdiler. Daha önce fiilen bozdukları antlaşmayı, böylece resmen de bozmuş oldular.

Kureyşliler, bir müddet sonra hatalarını anladılar. Anlaşmayı bozduklarına pişman oldular. Derhal anlaşmayı yenilemek ve barış süresini uzatmak üzere Ebû Süfyân'ı Medine'ye yolladılar.

Ebû Süfyân, Medine'de önce, Rasûlullah'ın zevcelerinden kızı Ümmü Habîbe'ye gitti. Oturacağı sırada, Ümmü Habîbe minderi topladı. Halbuki evde üzerine oturulacak başka bir şey yoktu. Ebû Süfyân sordu:

- Kızım, minderi mi benden esirgiyorsun, yoksa beni mi minderden? Kızı cevap verdi:

- Bu, Rasûlullah'a âittir. Sen ise müşriksin, pissin. Bu yüzden üzerine oturmanı istemedim.

Ebû Süfyân, daha sonra Rasûlullah'a başvurdu. Olumlu bir sonuç alamadı. Başta Hz. Ebû Bekir, Hz. Ömer olmak üzere ashabın ileri gelenleriyle bir bir görüştü, barışın yenilenmesi için desteklerini istedi. Hz. Fâtıma'yı ziyaret ederek O'ndan yardım bekledi. Fakat bütün gayretleri boşa çıktı; hiç bir netice elde edemedi. Eli boş dönmek istemiyordu. Hz. Ali'nin tavsiyesine uymaktan başka çare yoktu. Mescide geldi:

- Ey nâs, ben her iki tarafı da himâyeme alarak, Hudeybiye barışını yeniliyorum. Sanırım, kimse benim ahdimi bozmaz.. dedi. Fakat, kimseden cevap alamadı. Devesine bindi, ümitsiz olarak Mekke'nin yolunu tuttu. Bir işaretle bütün Mekke'yi harekete geçiren Ebû Süfyan, Medine'de kimseye sözünü dinletememiş, öz kızına bile meramını anlatamamıştı.

Dönüşünde olup bitenleri olduğu gibi Mekkelilere anlattı. Onun sözlerini dinleyenler:

- Yazık, sen hiç bir şey yapmamışsın. Bize barış haberi getirmedin ki, güven içinde olalım, savaş haberi getirmedin ki, hazırlanalım. Ali seninle alay etmiş. Senin tek başına ilân ettiğin barış neye yarar..., dediler.

Ebû Süfyan Mekke'ye döndükten sonra Rasûlullah gizlice fetih hazırlığına başladı. Ashabına sefer için hazırlanmalarını emretti. Ayrıca, Gıfâr, Eslem, Eşca' Müzeyne, Cüheyne, Süleym gibi, kendisine bağlı kabilelere haber salarak Ramazan'ın ilk günlerinde Medine'de toplanmalarını istedi.

Rasûlullah, Mekke'nin kan dökülmeden fethedilmesini istiyordu. Kureyş savunma için hazırlık yapar da karşı koyarsa, kan dökülürdü. Bu yüzden hazırlıklar son derece gizli tutuldu.

Mekke ile Medine arasındaki bütün yollar kesildi. Bu vazife Huzâa kabilesine verildi. İki taraf arasında sanki kuş uçmuyordu. Bu arada dikkatlerin başka yöne çekilmesi için Necid tarafına bir de seriyye göndermişti.

Ancak ashabtan Ebû Beltea oğlu Hâtıb, ailesinin korumak amacıyla durumdan Kureyş'i haberdar etmek istemiş, bir mektup yazarak gizlice Mekke'ye göndermişti. Hz. Peygamber, durumu öğrendi ve mektubun ulaşmasını engelledi.

"Ey inananlar, benim de düşmanım, sizin de düşmanınız olan kimseleri dost edinmeyin. Onlar, size gelen hakkı tanımadıkları ve Rabbımız olan Allah'a inandığınız için peygamberi de sizi de (yurdunuzdan) çıkardıkları halde onlara sevgi (mi) gösteriyorsunuz? Siz benim yolumda savaşmak ve benim rızamı kazanmak için (yurdunuzdan) çıkmışsanız, ben sizin gizlediğinizi de, açığa vurduğunuzu da bildiğim halde, nasıl olur da onlara sevgi gösterirsiniz. İçinizden her kim bunu yaparsa, doğru yoldan sapmış olur." (Mümtehine Sûresi, 1) anlamındaki âyet-i kerime indirilmiştir.

Müslümanlığın temeli, "Tevhid İnancı" dır. Tevhid İnancı'nın, yeryüzünde en büyük abidesi, Mekke'deki Kabe'dir. Ancak orası, putlarla doldurulmuş, putperestliğin merkezi hâline getirilmişti. Artık, Mekke'nin şirkten kurtulması, Kâbe'nin putlardan temizlenmesi gerekiyordu.

Rasûlullah, Hicretin 8'inci yılı, Ramazan'ın 10'uncu Pazartesi günü 10 bin kişilik muazzam bir ordu ile Medine'den çıktı. (1 Ocak 630) Yolda katılan birliklerle, ordunun sayısı daha sonra 12 bine yükselmişti. O gün Rasûlullah ve ashâbı oruçluymuştu. Yola çıktıktan sonra oruçlarını bozdular.

Rasûlullah'ın amcası Abbâs Müslüman olmuş, fakat Müslümanlığını gizleyerek Mekke'de müşrikler arasında kalmıştı. Böylece Mekke'deki haberleri gizlice Rasûlullah'a ulaştırıyordu. Artık Mekke'de yapılacak iş kalmamıştı. Hicret için Mekke'den çıktı, fakat yarı yolda Fetih Ordusuyla karşılaştı. Eşyasını çocuklarıyla Medine'ye gönderip O da orduya katıldı. Rasûlullah Abbâs'ın gelişinden memnun oldu.

Mekke'ye bir konak (yaklaşık 16 km.) mesafede "Merru'z-zahrân" denilen yerde karargâh kuruldu. Rasûlullah, ortalık kararınca burada ordu mevcudunun sayısınca ateş yakılmasını emretti. Böylece, ordunun haşmetini Kureyş'e göstermek istiyordu.

Yollar iyice tutulduğu için, İslam ordusu Merru'zahrân'a gelinceye kadar Mekkeliler hiç bir haber alamamışlardı. Müslümanların yaklaştığını duyunca ne yapacaklarını şaşırıyorlardı. Ebû Süfyân durumu anlamak, Müslümanlar hakkında bilgi edinmek istiyordu. Yanına bir kaç kişi alarak, Mekke'den çıktı. Uzakta yanmakta olan ateşler, hacıların, Arafat'ta arefe gecesi yaktıkları ateşlere benziyordu. Merakla ateşlere doğru ilerledikleri sırada Rasûlullah'ın muhafızları tarafından yakalanarak Peygamberimizin huzuruna getirildiler, Rasûlullah'a karşı en çok kin besleyen Mekke'nin resi Ebû Süfyân burada müslüman oldu. Artık Mekke fethedilmiş demektir. Belki hiç mukavemet görülmecekti. Rasûlullah:

- Her kim Ebû Süfyân'ın evine girerse, emniyettedir. Her kim kendi evine kapanır, ordumuza karşı koymazsa, emniyettedir. Her kim Harem-i Şerîf'e girerse, emniyettedir. Ebû Süfyân bunu ilân etsin, buyurdu.

Müslüman mücâhidlerin geçit resmini baştan sona seyreden Ebû Süfyân, Mekke'nin tesliminden başka çare olmadığını anladı ve halka söylenenleri ilan etti. Ebu Süfyân'ı dinleyenler, şaşırıp kaldılar. Her gün Müslümanlığın aleyhinde bulunan bu adam, şimdi herkese "Müslüman olun", diyordu. Herkeste bir telâş başladı. Kimisi küfrediyor, kimisi bağırıp çağırıyor, kimi de mukavemet için hazırlanıyordu. Çoğunluk ise Ebû Süfyân'ın sözlerine uyup evlerine çekildiler. Bir kısmı da Harem-i Şerîf'te ve Ebû Süfyân'ın evinde toplandılar.

Bütün birlikler, kan dökmeden Mekke'ye girdiler. Yalnızca Halid bin Velid'in komuta ettiği birlik saldırıya uğradı. Kureyş'in azıllarından Ümeyye oğlu Safvân, Amr oğlu Süheyl ve Ebû Cehil'in oğlu İkrime bir çete kurdular. Halid'in birliklerini Mekke'ye girerken ok yağmuruna tutarak iki Müslümanı şehid ettiler. Bu durumda Hâlid, saldırganlar üzerine hücum ederek, bir hamlede on üç tanesini öldürdü, diğerleri dağılıp kaçtılar. Rasûlullah kan döküldüğünü duyunca üzüldü.

Kâbe etrafında 360 put vardı. Bunların en büyüğü olan "Hubel", Kâbe'nin üstüne konulmuştu. Diğerleri Kâbe'nin etrafına ve içine yerleştirilmişlerdi. Rasûlüllah değnekle bunları itiyor, her birini bizzat deviriyordu. Putlar yıkılırken:

"Hak geldi, bâtil yok oldu, esasen bâtil yok olmağa mahkûmdur." (İsra: 81) "Hâk geldi, artık bâtil ne yeniden başlar, ne de geri gelir" (Sebe': 49) diyordu.

Rasûlüllah Kâbe kapısının eşiğinde durdu. Karşısında sıralanmış olan Mekkelilere baktı. 20 yıl boyunca şahsına ve Müslümanlara ellerinden gelen her kötülüğü yapmaktan çekinmeyen bu adamların hayatı, şimdi O'nun iki dudağı arasından çıkacak hükme bağlıydı. Rasûlüllah 20 yıl boyunca çektiklerini bir anda zihninden geçirdi, sonra şöyle hitap etti.

"Allah'tan başka ilâh yoktur. O'nun eşi ve ortağı yoktur. O va'dine bağlı kaldı, sözünü yerine getirdi. Kuluna yardım etti, tek başına bütün düşmanları hezimete uğrattı.

İyi bilin ki bütün câhiliyet âdetleri, mal ve kan davaları bugün şu iki ayağımın altındadır. Yalnız, Kâbe hizmetleriyle hacılara su dağıtma işi (hicâbe ve sikaye hizmetleri) bu hükmün dışında bırakılmıştır.

Ey Kureyş Cemâati! Allah sizden cahiliyet gururunu, babalarla, soylarla büyüklenmeği giderdi. Bütün insanlar, Âdem'dendir, (O'nun çocuklarıdır.) Âdem de topraktan yaratılmıştır."

Sonra şu anlamdaki âyet-i kerîmeyi okudu.

"Ey insanlar! Biz sizi bir erkekle bir dişiden yarattık. Övünesiniz diye değil, kolaylıkla tanışasınız diye, sizi milletlere ve kabilelere ayırdık. Allah katında en değerliniz, Ona karşı gelmekten en çok sakınanınızdır. Allah her hâlinizi bilir, O her şeyden haberdârdır." (Hucurât Sûresi, 13)

Rasûlüllah Mescid-i Harâm'ın geniş sahasını dolduran kalabalığı manalı bir bakışla süzdükten sonra:

- Ey Kureyş cemaati! Size şimdi nasıl bir muamele yapacağımı sanıyorsunuz? diye sordu. Mekkeliler hep bir ağızdan:

- Hayır umuyoruz. Sen kerim bir kardeş, alicenap bir kardeş oğlusun, diye cevap verdiler. Bunun üzerine:

- Ben de size Yûsuf'un kardeşlerine söylediği gibi, "Bu gün size geçmişten dolayı azarlama yok." (Yûsuf Sûresi, 92) diyorum. Haydi gidiniz, hepiniz serbestsiniz, buyurdu.

Böylece Rasûlüllah hepsini affetmişti. Halbuki bunlar Hz. Peygamber'e neler yapmamışlardı. Müslümanları en korkunç işkencelere tâbi tutmuşlar, akla hayâle gelmedik eziyetler yapmışlardı. Şimdi başkaları olsa ne yapardı; Hz. Peygamber ne yapmıştır? Bu mukayese Rasûlüllah'ın büyüklüğünü ortaya koymağa kâfidir.

Huneyn Gazvesi (630 M.)

Huneyn, Mekke ile Tâif arasında, Mekke'ye yaklaşık 16 km. mesafede bir vadidir. Câhiliyet devri Arap şairlerinin şiir müsabakası yaptıkları "Zü'l-mecâz" panayırı da bu vadi kenarında kurulurdu. Huneyn Savaşı, Mekke'nin fethinden on altı gün sonra (6 Şevval Cumartesi) bu vadiye Hevâzin Kabilesi ve müttefikleriyle yapıldı.

Hevâzin, Arabistan'ın en büyük kabilelerinden biriydi. Mekke'nin güney-doğusundaki dağlarda yaşıyorlardı. Mekke Müslümanlar tarafından fethedilmiş, Kâbe'deki bütün putlar kırılmıştı. Hevâzin kabilesi bu durumdan endişeye düştü. Tedbir alınmazsa, aynı hâl bir gün kendi başlarına gelebilirdi. Kabile başkanı genç şair Avf oğlu Mâlik'in teşvikiyle hemen savaş hazırlığına başladılar. Tâif'te bulunan Sakîf Kabilesi de bunlarla birleşti. Böylece 20 bin kişilik bir kuvvetle Huneyn Vadisi'nde toplandılar. Bu harekâtı, ölüm-kalım savaşı sayıyorlardı. Bu sebeple kadınlarını, çocuklarını, bütün hayvanlarını ve kıymetli eşyalarını da beraberlerinde getirdiler. Ya savaşı kazanıp, Müslümanlığı ortadan kaldıracaklar yahut da bu uğurda hepsi öleceklerdi.

Rasûlüllah Mekke'de şehrin idaresini düzenlemekle meşguldü. Düşmanın Huneyn'de toplandığını öğrenince, Mekke'de Esîd oğlu Attâb'ı kaymakam bırakarak, 12 bin kişilik bir

kuvvetle derhal düşmana karşı harekete geçti. Bu kuvvetin 10 bini, Mekke'nin fethi için Medine'den gelen mücahitler, 2 bini ise, Mekke'nin fethinden sonra Müslüman olan Kureyşlilerdendi. Ayrıca bunlar arasında 80 kadar da henüz Müslüman olmamış Mekkeli müşrik vardı. Ümeyye oğlu Safvân bunlardan biriydi.

Müslüman ordusu gerek sayı, gerek silâh ve teçhizat bakımından mükemmeldi. Şimdiye kadar hiç bu kadar mükemmel bir orduları olmamıştı. Bu durum Müslümanların birçoğunu gururlandırıyor, "artık bu ordu yenilmez," diyorlardı.

"And olsunki, Allah size birçok yerlerde ve çokluğunuzun sizi böbürlendirdiği, fakat bir faydası da olmadığı, yeryüzünün bütün genişliğine rağmen size dar gelip de bozularak gerisin geriye döndüğünüz Huneyn gününde yardım etmişti." (Tevbe Sûresi, 25-26)

İki ordu Huneyn vadisinde karşılaştı. Müslüman ordusu Huneyn'e sabah karanlığında ulaşmış, vadinin alçak kısımlarında yer alabilmişti. Düşman kuvvetleri ise buraya önceden gelmişler, yüksek kısımlara ve en elverişli yerlere yerleşerek pusu kurmuşlardı.

İslam ordusunun öncü kuvveti, yeni Müslüman olan Mekke'lilerle Süleym Oğullarından meydana gelmişti. Halid bin Velid'in komutasında sabah karanlığında pervasız ve tedbirsizce ilerlerken, pusuya düştüler. Ansızın karşılaştıkları ok yağmuruyla dağılıp geri çekildiler. Alaca karanlıkta her taraftan düşman hücumu başladı. Öncü kuvvetlerdeki çekilme, gerideki birliklere de sirayet etti. Müslümanlar daracık vadide, yamaçları tutmuş olan düşmanın ok yağmuru altında neye uğradıklarını anlayamadılar. Şaşırıp birbirlerine girdiler. Genel bir panik başladı. Böylece o yenilmez sanılan mükemmel ordu, daha savaş başlamadan dağıldı, herkes kaçmaya başladı.

Ancak Rasûlullah bindiği katırı düşmana doğru sürüyordu. Sağında amcası Abbâs, solunda amcazâdesi Hâris oğlu Ebû Süfyân, katırın dizginlerini tutarak, ilerlemesine engel olmağa çalışıyorlardı. Rasûlullah etrafında, Hz. Ebû Bekir, Hz. Ömer, Hz. Ali, Üsame...gibi, ashabın ileri gelenlerinden ancak 80-100 kişi kalmıştı.

Bu âni bozgun, yeni Müslüman olanlardan, henüz imanı zayıf kimselerin gerçek düşüncelerini ortaya çıkarıvermişti. Ebû Süfyân manalı bir tebessümle:

- Artık bu bozgunun denize kadar önü alınmaz, demişti. Kelede:
- Bugün sihir bozuldu, diye haykırmış, henüz müşrik olan kardeşi Safvân:
- Sus, ağzın kurusun, bana Hevâzinden biri hâkim olacağına Kureyş'den biri olsun, diyerek kardeşini azarlamıştı? Uhud Savaşında öldürülen Ebû Talha'nın oğlu Şeybe ise:
- Bugün Muhammed'den intikamım alınıyor, diyecek kadar ileri gitmişti. Mekke'de bile:
- Muhammed ölmüş, ordusu dağılmış, Arablar eski dinlerine dönecekler, diye söylentiler çıkmış, Rasûlullah kaymakam bıraktığı Attâb b. Esîd:
- Muhammed ölmüşse, Allah bâkidir, şerâtı duruyor, diye halkı teskine çalışmıştı.

İşte böylesine tehlikeli bir anda Hz. Peygamber, metanetle yerinde durup, kaçıp dağılan müslümanlara: - Ey Allah'ın kulları! Buraya geliniz. Ben Allah'ın Peygamberiyim, bunda yalan yok! Savaş bütün şiddetiyle yeniden başladı.

Hz. Peygamber, Allah'a zafer ihsân etmesi için dua etti. Allah'ın yardımıyla düşman hezimete uğradı. Darmadağın olup, kadınlarını, çocuklarını, hayvanlarını bırakıp kaçmaya başladılar. Savaşı kazanmak üzere olan düşman, mağlup oldu; yenilmek üzere olan Müslümanlar ise galip geldi. Savaşta müşriklerden ölenlerin sayısı 70'i buldu, Müslümanlardan ise 4 şehit vardı.

Kur'ân-ı Kerîm'de bu savaş şöyle anlatılmaktadır:

"(Ey mü'minler), şüphesiz Allah size (Bedir, Hendek, Hudeybiye, Hayber ve Mekke gibi) birçok yerlerde ve Huneyn gününde yardım etti. O gün çokluğunuz size gurur vermiş, böbürlendirmişti. Fakat bu çokluğun hiç bir faydası olmamış, yeryüzü bütün genişliği ile başınıza dar gelmişti. Sonra gerisin geriye dönüp kaçmıştınız. Bu hezîmetten sonra Allah, Peygamberine ve mü'minlere sükûnet veren rahmetini indirdi, görmediğiniz askerler (melekler) gönderdi, inkâr edenleri azâba uğrattı. Kâfirlerin cezası işte budur." (Tevbe Sûresi, 25-26)

Evtâs Savaşı

Huneyn'de bozguna uğrayan düşmanın bir kısmı, bu bölgedeki Evtâs Vadisi'nde toplandı. Bir kısmı da Sakif kabilesiyle birlikte Tâif'e çekildi. Bunlar, hazırlıklarını tamamlayıp yeniden savaşmak istiyorlardı. Bu sebeple Rasûlüllah Evtâs üzerine Ebû Mûsa'l-Eş'arî'nin amcası "Ebû Âmir" komutasında bir birlik gönderdi.

Yapılan savaşta Düreyd öldürüldü. Ebû Âmir de şehid oldu. Ebû Âmir, yaralandığı zaman, kumandayı yeğeni Ebû Mûsa'l-Eş'arî'ye bırakmıştı. Ebû Mûsâ savaşı kazandı. Birçok esir ve ganimetle geri döndü.

Esirler arasında Sa'd Oğulları Kabilesi'nden Rasûlüllah'ın süt kardeşi "Şeymâ" da vardı. "Ben Peygamberin süt kardeşiyim" deyince, Hz. Peygamber'e götürdüler. Rasûl-i Ekrem Şeymâ'yı görünce tanıdı. Üzüntüsünden gözleri yaşardı. Hemen hırkasını serip üzerine oturttu, hâl-hatır sorup ikramda bulundu.

Tâif Muhâsarası (630 M.)

Huneyn hezimetinden sonra Sakif Kabilesi, memleketleri olan Tâif'e çekilmişlerdi. Hevâzin Kabilesinin reisi Avf oğlu Mâlik de bunlarla berâberdi. Huneyn Savaşı'nın kesin sonucunu almak için Tâif'te toplananların da takibi gerekiyordu.

Hz. Peygamber, Hâlid b. Velîd'i bin kişilik öncü kuvvetle Tâif'i muhasara için gönderdi. Huneyn ve Evtâs'ta ele geçen ganimet ve esirleri Mekke'ye yaklaşık 16 km. mesafede "Ci'râne" denilen yerde muhafaza altına aldıktan sonra, kendisi de ordusuyla Tâif üzerine yürüdü.

Tâif, Mekke'nin güney doğusunda, etrafı yüksek kale duvarlarıyla çevrili eski bir şehirdi. Kale içinde bol miktarda erzak ve silah depo edilmişti. Kuşatma yirmi günden fazla sürdü. Müslümanlar ilk defa bu muhasarada, kale duvarlarını yıkmak için mancınık ve debbâbe denilen savaş âletlerini kullandılar. Bu âletleri Müslümanlara Selman-ı Fârisî öğretmişti. Fakat kale duvarları çok sağlamdı. Tâifliler, duvarlar üzerindeki siperlerden ok atarak kaleyi savunuyorlar, gedik açılmasına imkân vermiyorlardı. Hatta, atılan oklarla 12 kişi şehit olmuştu. Rasûlüllah: - Allah'ım, Sakif'e hidayet nasip et, onları bize gönder, diye dua etti.(347) Muhasarayı kaldırıp, ganimetleri mücahitlere dağıtmak üzere Ci'râne'ye döndü. Tâifliler bir sene sonra (Hicretin 9'uncu yılında) Medine'ye bir hey'et gönderip İslam'ı kabul ettiklerini bildirdiler.

Necrân Hey'eti

Necrân, Yemen tarafında, Mekke'ye 7 konak (dinlenmelik) mesafede, ahalisi Hıristiyan olan büyük bir şehirdi. Rasûlüllah Necrân Hıristiyanlarına bir mektup gönderip, ya Müslüman olmalarını yahut da cizye vermelerini istemişti. Bunun üzerine emirleri Abdülmesih Âkîb'ın riyasetinde Medine'ye 14 kişilik bir hey'et gönderdiler. Hey'ette, en büyük âlimleri Ebu'l-Hâris ile kardeşi Kürz b. Alkame de vardı. Hz. İsa hakkında Rasûlüllah'la tartışmaya girdiler. Rasûlüllah onlara:

"Gelin, çocuklarımız, kadınlarımız, hepimiz bir yerde toplanalım, Sonra, "Allah'ın lâneti yalancılara üzerine olsun," diye dua ve niyazda bulunalım, var mısınız, dedi. Necrânlılar korktular, bu teklife yanaşmadılar. Cizye vermeyi kabul edip ayrıldılar.

Râhib Ebu'l-Hâris, kardeşi Kürz ile konuşurken:

- Yemin ederim ki, beklediğimiz ümmî peygamber budur.

- O halde neden bunu açıkça söyleyip ona uymuyorsun?

- Sebebi, bizimkilerin yaptıkları. Bize mevki, şeref ve servet verdiler. Eğer Müslüman olursam, bunların hepsini alırlar. Kürz, bu konuşmayı gizli tuttu, daha sonra Müslüman olunca açıkladı.

Hatem Tâî'nin Kızı

Tay kabilesi, Müslümanlara karşı düşmanca bir tavır içinde bulunuyordu. Rasûlüllah 150 kişilik bir kuvvetle Hz. Ali'yi bu kabile üzerine gönderdi. Hz. Ali ansızın Tay kabilesine vardı. Burada bulunan puthaneyi yıkıp putu kırdı. Birçok esir ve ganimetle Medine'ye döndü. Kabile reisi meşhur Hâtem Tâî'nin oğlu Adiyy ise Sûriye'ye kaçtı.

Esirler arasında Hatem Tâî'nin kızı da vardı. Hz. Peygamber'e:

- Yâ Rasûlallah, babam öldü, kardeşim kaçtı, fidye ödeyebilecek bir şeyim yok. Babam cömert bir insandı, kabilesinin ulusuydu. Esirleri kurtarır, fakirleri doyurur felâkete uğrayanlara yardım ederdi. Kimseyi boş çevirmez, isteğini reddetmezdi. Kurtulmam için ben de sana sığınıyorum, dedi.

Rasûlüllah onu serbest bıraktı. Elbise ve yol harçlığı vererek, Suriye'ye kardeşinin yanına gönderdi. Kız kardeşi, Adiyy'e Hz. Peygamber'in fazilet ve alicenaplığını anlatınca o da Medine'ye gelip Müslüman oldu.

Tayy kabilesinin reisinin oğlu Hıristiyan Adiyy İbn Hatim, boynunda gümüşten bir haç olduğu halde Allah Rasûlü'nün yanına geldi. Konuşma esnasında, Allah Rasûlü:

"(Yahudiler) Allah'ın yanı sıra toplumsal liderlerini (hahamlarını); (Hıristiyanlar) da dini otoritelerini (rahiplerini) ve Meryem oğlu Mesîh'i (İsa'yı) rabler edindiler. Hâlbuki onlara ancak tek ilâha kulluk (ibadet) etmeleri emrolundu. O'nun yanı sıra tanrı yoktur. O, bunların ortak koştukları şeylerden uzaktır." (9Tevbe: 31) ayetini okudu.

İbn Kesir bu ayetin açıklamasında, (İbn Kesir; Adiyy İbn Hatim olayını, İmâm Ahmed, Tirmizî ve İbn Cerîr'in çeşitli kanallardan aktardığını ifade etmiştir) Adiyy der ki: "Ben, kuşkusuz onlar (halk), onlara (dini otoritelere) ibadet etmediler" dedim. "Evet, onlar (dini otoriteler), onlara (halka) helali haram kıldılar, haramı da helal kıldılar. Onlar (halk) da kendilerine uydu. İşte onların (halkın) onlara (dini otoritelere) ibadeti budur" diye buyurdular. (İbn Kesir, Hadislerle Kur'an Tefsiri, Tövbe sûresi, 31. ayet. Hadis No: 643, Tirmizi, Sünen,Tefsir, Berâe, (3094-3095).

Bu ayetle ilgili Abdullah ibn Abbas da demiştir ki: **Hahamlar ve papazlar, Yahudi ve Hıristiyanlara, kendilerine secde etmelerini emretmemişlerdir. Fakat onlar, Allah'ın emirlerine aykırı emirler vermişler, onlar da bu emirleri tutmuşlardır.** Bu sebeple Allah, hahamları ve papazları "Rabler" diye isimlendirmiştir... İsrail oğullarında bu rab edinme olayı nasıldı sorusuna, "Hahamlar bize ne emrettiyse ona uyduk. Neyi de yasakladıysa, sözlerini dinledik. Hâlbuki bunların emrettikleri ve yasakladıkları şeylerin hükmü, Allah'ın kitabında mevcuttu. İnsanlar din adamlarının telkinlerini nasihat kabul edip aldılar ve Allah'ın kitabını arkalarına attılar. Böylece Allah'ı bırakıp din adamlarını rabler edinmiş oldular. (İbn Cerîr et-Taberi, Tövbe sûresi, 31. ayet).

Tebük Gazvesi (Eylül 630 M.)

Tebük, Medine'nin 14 konak kuzeyinde, Medine ile Şam'ın ortasında bir kasabadır. Buraya kadar geldiği için bu sefere "Tebük Gazvesi" denilmiştir. Rasûlüllah'ın bizzat katıldığı en son gazvedir. Tebük Seferinde savaş olmamış, fakat pek çok güçlük yenilerek kuvvetli bir ordu hazırlanmış, koca Bizans imparatorluğuna meydan okurcasına, askerî ve siyasi büyük başarılar elde edilmiştir.

Hıristiyanlığın temsilcisi olan Bizans İmparatorluğu, Arabistan'ı işgal etmek hevesindeydi. Bunun için, Suriye'de ve Arabistan'ın kuzeyinde bulunan Hıristiyan Arapları, Müslümanlara karşı

savaşa hazırlıyordu. Müslümanlığın Araplar arasında süratle yayılmaya başlaması, Hıristiyanların taassubunu körüklüyordu.

Bu sırada Medine'ye yağ tacirleri gelmişti. Bizans İmparatorluğunun Gassan, Lahm, Cüzâm... gibi kabilelerle işbirliği yaparak, Müslümanlara karşı büyük bir hazırlık içinde olduğunu haber verdiler. Rasûlüllah esasen bu bölgeden emin değildi. Suriye ve Şam tarafından yapılacak bir baskından endişe etmekteydi. Bu haber üzerine hemen Bizans'a karşı seferberlik ilân etti.

Yol uzun, düşman kuvvetliydi. Üstelik yaz mevsiminin en sıcak günleriydi. Kuraklık yüzünden kıtlık vardı. Hurmalar olgunlaşmış, hasat mevsimi gelmişti. Bu mevsimde hurma gölgelerini bırakıp, aç susuz uzun bir yolculuğu göze almak, gerçekten zordu. Nitekim bu seferin yapıldığı günlere Kur'an-ı Kerim'de "sâatü'l-usre" (güçlük zamanı) denilmiştir. (Tevbe: 117) Kur'ân-ı Kerim'deki bu deyimden alınarak, bu sefere "Gazvetü'l-usre", orduya da "Ceyşü'l-usre" adı verilmiştir.

"Yakın bir kazanç ve normal bir yolculuk olsaydı, sana uyarlardı. Fakat çıkılacak yol, onlara uzak geldi. Kendilerini helâk ederek, "gücümüz yetseydi sizinle beraber çıkardık," diye Allah'a yemin edeceklerdir. Allah, onların yalancı olduklarını elbette biliyor." (Tevbe Sûresi, 42)

Rasûlüllah sefer hazırlığı yaparken, düşmanın haber almaması için, maksadını gizli tutar, seferin nereye yapılacağını açıklamazdı. Bu seferde, gidilecek yer uzak, yolculuk zordu. Askerin buna göre hazırlanması için Rasûlüllah Bizans üzerine gidileceğini açıkça bildirdi. Bütün kabilelere ve Mekke'ye haber gönderip gönüllü mücahitlerin Medine'de toplanmalarını istedi.

Münafıklar ilk anda yan çizdiler. Akla, hayâle gelmedik bahaneler uydurup sefere katılmamak için izin istediler. (Tevbe: 49) Bunlarla da kalmayıp sefere katılacak Müslümanları caydırmaya çalıştılar. (Tevbe: 81) Abdullah ibn Ubey:

- Muhammed Bizans'ı ne sanıyor. O'nun ashabıyla birlikte esir düşeceğini gözümle görmüşçesine biliyorum, diyordu. Bedevîlerden bir kısmı da mazeret uydurup izin istemişlerdi. (Tevbe: 91) Hâlis Müslümanlar arasında bile, (Tevbe: 38-39) bu meşakkatli yolculuğu göze almayıp ağır davrananlar ve sefere katılmayanlar (Tevbe: 117-118) olmuştu.

Fakat başta Rasûlüllah olmak üzere ashabın azim ve gayreti bütün engelleri yendi. Etraftaki kabilelerden gelen akın akın mücahitler, Medine'de toplanmaya başladı. Kısa zamanda 30 bin kişilik büyük bir ordu toplandı. Bunun 10 bini atlı, 12 bini develydi. Kıtlık sebebiyle askerin birçoğunun teçizatı tam değildi. Rasûlüllah zenginlerin ordu için bağışta bulunmasını istedi. Herkes elinden geldiğince bağış yaptı. Kadınlar bilezik ve küpe gibi ziynet eşyalarını verdiler. Hz. Ebû Bekir, malının tamamını; Hz. Ömer yarısını bağışladı. Hz. Osman bütün silah ve teçizatıyla birlikte 300 deve ile bin dinar altın verdi.

Yapılan bağışlarla silah ve bineği olmayan fakir mücahitler teçiz edildi. Sefere katılmak istedikleri halde, binek ve azık bulamayanlar da vardı. Bunlardan 7 kişi Rasûlüllah'a gelerek:

- Ey Allah'ın Rasûlü, gazaya gitmek istiyoruz, fakat yiyecek azığımız, binecek devemiz yok, demişlerdi. Rasûl-i Ekrem: - Sizi bindirecek deve kalmadı, deyince ağlayarak ayrılmışlardı (Tevbe: 92)

Rasûlüllah Recep ayında Medine'den çıktı. Ordugâhını, Medine dışında "Seniyyetü'l-vedâ" denilen ayrılık tepesinde kurdu. Hz. Ali'yi Medine'de kaymakam (vekil) bıraktı.

Ordu, seniyyetü'l-vedâ'dan hareket edince, münafıkların bir kısmı, reisleri Abdullah b. Übeyy ile geri döndü. Sefere katılanlar, yolculuk sırasında da bozguncu tutumlarını sürdürdüler. Bir konaklama sırasında Rasûlüllah'ın devesi Kasvâ kaybolmuştu. Münafıklardan Zeyd b. Ebî Salt:

- Tuhaf şey, Muhammed peygamberim der, göklerden haber verir, oysa devesinin nerede olduğunu bilmiyor, demişti.

Münafıkların yaptıkları bütün bu mel'aneler, çevirdikleri dolaplar, sefer esnasında günü gününe inen Kur'an ayetleriyle teşhir edilmiştir. (Tevbe: 66-68)

Uzun ve meşakkatli bir yolculuktan sonra Tebuk'e varıldı. Fakat gerek Bizans, gerekse Arap kabilelerinde hiç bir harekete rastlanmadı. 30 bin kişilik muazzam Müslüman ordusu

Hıristiyan Arap kabilelerini yıldırılmıştı. Medine'ye gelen haberlerin asılsız olduğu anlaşıldı. İslam ordusunun kuvvet ve azameti gösterilmiş, maksat hâsıl olmuştu. Bu yüzden daha fazla ileriye gitmeye lüzum görülmedi. Rasûlüllah Tebük'te bulunduğu esnada o bölgede bulunan Eyle, Cerbâ, Ezruh, Dûmetü'l-cendel gibi bazı küçük Hıristiyan beylikleriyle anlaşmalar yaptı. Bu beylikler yıllık cizye ödeyerek İslam hâkimiyetine girmeği kabul ettiler. Müslümanlar, Tebük'te 20 gün kaldıktan sonra Ramazanın ilk günlerinde Medine'ye döndüler.

Mescid-i Dırâr'ın Yaktırılması

Münafıklar, Kubâ Mescidi'nin yakınında bir mescit yaptılar. Maksatları, Kubâ Mescidi'nin cemaatini bölmek, Müslümanlar arasına ayrılık sokmaktı. Münafıklardan bir hey'et Tebük seferinden dönerken Rasûlüllah'ı karşıladılar. Yaptıkları mescitte namaz kılmasını rica ettiler. Ancak bu esnada, Tevbe Sûresi'nin 107-108'inci ayetleri indi. İbadet için değil, fitne ve fesat ocağı olarak yapılan bu binada Rasûlüllah'ın namaz kılmasına izin verilmedi. "**Sakın bunların mescidinde namaz kılma.**" (Tevbe: 107-108) buyruldu. Rasûlüllah Medine'ye dönünce, Mâlik b. Dühşem ile Ma'n b. Adıyy'e hemen bu mescidi yıkıp yakmalarını emretti. Onlar da derhal Rasûlüllah'ın emrini yerine getirdiler.(390)

İki ay kadar sonra, münafıkların başı olan Übeyy oğlu Abdullah öldü. Müslümanlar da onun kötülüklerinden kurtulmuş oldular.

Sefere Katılmayanların Durumu

Rasûlüllah Medine'ye gelince doğru Mescid'e gitti, iki rek'at namaz kıldı. Sonra Mescid'de oturup ziyaret ve tebrikleri kabul etti. Sefere katılmamış olanların herbirinin mazeretini dinledi, haklarında Allah'tan mağfiret diledi. Özürleri olmadığı halde, Tebük Seferi'ne iştirak etmeyen üç kişi için:

- Allah hakkınızda hüküm verinceye kadar bekleyin, buyurdu. Müslümanların bunlarla konuşmalarını yasakladı. Tam 50 gün bunlarla kimse konuşmadı, kimse selamlarını almadı. Vakitlerini üzüntü ile ve gözyaşları içinde geçirdiler. Sonunda, tövbelerinin kabul edildiği bildirildi.

(Haklarındaki hüküm) geri bırakılan üç kişi ise, yeryüzü bütün genişliğiyle başlarına dar geldi. Vicdanları da kendilerini sıkıştırdı. Allah'a karşı, Allah'tan başka sığınacak bir yer olmadığını anladılar. Allah da eski hallerine dönmeleri için tevbelerini tabûl etti. Şüphesiz ki Allah tevbeleri kabul edici ve esirgeyicidir.(Tevbe: 118)

Hz. Ebû Bekir'in Hac Emirliği (Zilhicce 9h./Şubat 631 M.)

Haccın sebebi olan Kâbe, Hz. İbrahim ve oğlu Hz. İsmâil tarafından Mekke'de yapılmıştır. Ancak, Hz. İbrâhim'in tebliğ ettiği dini hükümlerin özü ve önemli bir kısmı zamanla unutulmuş, Mekke putperestliğin merkezi olmuştur. Hz. İsmail'in öğrettiği hac usulü yavaş yavaş değişmiş yerini putperestlerin haccı almıştır.

İslam'dan önce müşrik Araplar, içinde günah işlenen elbiselerle Kâbe ziyaret edilemez, derlerdi. Bu sebeple Kâbe'yi çırıl çıplak tavaf ve ziyaret ederlerdi.

Hicretin 9'uncu yılında hac farz kılındı. (Al-i İmran: 97) Fakat o sene Rasûlüllah haccetmedi. Hz. Ebû Bekir'i Hac Emiri olarak Mekke'ye gönderdi.

Hicretin 8'inci yılında Mekke fethedilmiş, Kâbe putlardan temizlenmiş, Mekke halkı Müslüman olmuştu. Ancak henüz Müslüman olmayan müşrik kabileler hâlâ Kâbe'yi çırıl çıplak tavaf ediyorlardı. Diğer taraftan, Hicretin 9'uncu yılında hac, "nesî" uygulaması yüzünden belirli zamanından önce yapılacaktı.

Bilindiği üzere, oruç, hac, kurban gibi ibadetlerin vakitleri kamerî aylara göre tespit edilir. Kamerî yıl (ay senesi), yaklaşık 354 gün, Güneş yılı ise yaklaşık 365 gündür. Aradaki 11 günlük fark sebebiyle, hac günleri her yıl yer değiştirir; bazen yaz, bazan da kış mevsimine gelir. Hac mevsimini çok sıcak veya çok soğuk aylara rastlatmamak, sabit bir mevsimde (ilkbaharda) tutmak için Araplar üç yılda bir, seneye bir ay ekleyerek o yılın aylarını 13'e çıkarırlardı. Buna

"nesî" deniyordu. Böylece hac mevsimi değişmez, fakat, aylar yer değiştirirdi. 33 senede bir, aylar yerine gelirdi. Nitekim Hicretin 10'uncu yılında kamerî aylar aslî yerine geldiler. Kur'an-ı Kerîm, müşrik Arapların bu çirkin âdetini yasaklamıştır. (Tevbe: 37)

Hz. Peygamber hac farızasını aslî günlerinde eda etmek istediğinden o yıl hacca gitmedi. Hz. Ebû Bekir'i Hac Emiri tayin etti. Medine'den hacca gitmek isteyen 300 kişi de Hz. Ebû Bekir'le gittiler.

Hz. Ebû Bekir yola çıktıktan sonra, müşriklerle münasebetleri düzenleyen hükümler indi. (Tevbe: 1-36) Bunların müşriklere duyurulması gerekiyordu. Rasûlullah Hz. Ali'yi de bu iş için gönderdi. Hz. Ali yolda Hz. Ebû Bekir'e yetişti.

- Hac Emiri yine sensin, ben Tevbe Sûresi'nin yeni inen ilk ayetlerindeki hükümleri müşriklere tebliğ ile görevliyim, dedi.

Hz. Ebû Bekir, Zilhicce'nin 8'inci günü Mekke'de bir hutbe okuyarak, haccın nasıl yapılacağını anlattı. Müslümanlar, Hz. Ebû Bekir'in anlattığı şekilde haccettiler. Müşrikler kendi bildiklerini yaptılar.

Hz. Ali ise, Zilhicce'nin 10'uncu günü Mina'da bir hutbe okudu. Hz. Peygamber tarafından gönderildiğini bildirdi.

Bütün Arabistan Müslüman oldu. O yıldan sonra da hiç bir müşrik Mekke'ye bırakılmadı.

Peygamberimizin Oğlu İbrahim'in Ölümü (632 M.)

İbrahim, Peygamber Efendimizin 7'inci çocuğudur. Diğer 6 çocuğunun hepsi de, ilk eşi Hz. Hatice'den olmuştu. İbrahim ise Mısırlı Mariye'den doğmuştur.

İbrâhim, Hicretin 8'inci yılı Zilhicce ayında doğmuştu. İki yaşını doldurmadan öldü. Rasûlullah İbrahim'i öper koklardı. Ölürken gözleri yaşardı.

İbrâhim, Bakî Kabristanı'na defnedildi. Kabrinin üstüne Rasûlullah bir kırba su döktürdü. Faydası da yok, zararı da, fakat diriyi tatmin eder, buyurdu.

İbrâhimin öldüğü gün (7 Ocak 632 saat: 8.30'da) güneş tutulmuştu. Halk, - İbrahim'in ölümünden dolayı Güneş tutuldu, dediler. Bunun üzerine Rasûl-i Ekrem: - Güneş ve ay, Allah'ın kudretini gösteren alâmetlerdendir. Hiç kimsenin ölümünden veya doğumundan dolayı tutulmazlar. Siz bu olayla karşılaştığınız zaman, namaz kılıp dua edin, buyurdu.

Vedâ Haccı (Zilhicce 10 H/Mart 632 M.)

Veda, bir yerden ayrılan kimse ile geride kalanların birbirlerine karşılıklı esenlik dilemeleri demektir. Peygamberimiz, Arafat'ta irâd ettiği hutbesinde, dünya hayatından ayrılmasının yaklaştığına işaret ederek, ashabıyla vedalaştığı için, bu haccına "Vedâ Haccı" denilmiştir. Henüz farz kılınmadan, Hicretten önce Rasûlullah birçok defa haccetmişti. Medine'ye hicretinden sonra Vedâ Haccı ilk ve son haccı odu. Bu haccından 81 veya 82 gün sonra vefat etti.

Hicretin 10'uncu yılı Müslümanlık bütün Arabistan'a yayılmıştı. Rasûlullah Zilkade ayında Hac farızasını eda etmek için Mekke'ye gideceğini ilân etti. O'nunla birlikte haccetmek isteyen Müslümanlar Medine'de toplanmaya başladılar.

Hz. Peygamber'le birlikte haccdebilmek için Medine'de toplananların sayısı 100 bine yaklaşmıştı. Yol boyunca katılanlar ve doğrudan Mekke'ye gidenlerle haccedeceklerin sayısı 124 bine ulaşmıştı. Bu muazzam kalabalık, Rasûlullah'ın etrafında bir insan seli gibi dalgalana dalgalana ilerliyor, "Allâhü ekber ve Lebbeyk Allâhümme lebbeyk" nidâlarıyla dağ taş inliyordu.

Yolculuk 10 gün sürdü. Kâbeyi usulüne göre tavaf etti. Safâ ve Merve arasında sa'y yaptı. 3 gün sonra öğle vakti olunca, devesine binip Arafat Vadisi'nin ortasına geldi. Kendisini dinlemek üzere 124 bin Müslüman, etrafında toplanmıştı. Rasûlullah burada, onların şahsında bütün insanlığı "Vedâ Hutbesi" diye meşhur olan insanlık tarihinin en etkili ve önemli hutbesini irâd etti.

Cahiliyet devrinde, Arabistan'da kuvvetli zayıfı ezerdi. Can, mal ve ırz güvenliği yoktu. Fâizcilik yüzünden fakirler, zenginlerin kölesi hâline gelmişti. Kadınlara insan değeri verilmez, erkeklerin malı sayılırdı. Kan gütmeye yüzünden, karşılıklı öldürmelerin sonu gelmez, bulunamayan suçlunun cezasını, ailesinden ele geçen çekerdi. Rasûlullah, Vedâ Hutbesi'yle

Câhiliyet Devrinin bütün bu kötülüklerini yasakladı. Bütün insanların eşit olduğunu, Allah katında üstünlüğün ancak takva ile olduğunu anlattı. "Müslümanlar kardeştir." buyurdu. Hutbe, her taraftan duyulabilmesi için, gür sesli sahabeler tarafından cümle cümle tekrar edildi. Hutbe'den sonra Rasûlüllah takdim edilen bir bardak sütü içti, oruçlu olmadığını ashabına gösterdi. Öğle ve ikindi namazlarını birlikte (cem-i takdîm ile) kıldırıldı. İki vaktin farzları arasındaki sünnetleri kılmadı. Dinî hükümlerin tamamlandığını bildiren âyet de bu esnada indi.

"Bugün kâfirler dininizi yok etmekten ümitlerini kestiler. Artık onlardan korkmayın, Benden korkun. Bugün, sizin dininizi kemâle erdirdim, üzerindeki nimetimi tamamladım ve size din olarak İslam'ı seçip ondan hoşnut oldum." (Maide: 3)

Güneş battıktan sonra Hz. peygamber Arafat'tan ayrıldı. Akşam ve yatsı namazlarını Müzdelife'de birlikte (cem-i tehîr) ile kıldı. Geceyi burada geçirdi. Sabah namazından sonra Meş'ar-ı harâm'da hava aydınlanıncaya kadar vakfe yaptı. Güneş doğmadan Mina'ya hareket etti.

Rasûl-i Ekrem, kurban bayramının 1 ve 2'inci günlerinde (10 ve 11 Zilhicce) birer hutbe de Mina'da okudu. Kurban kesti. Her birinden birer parça et alınıp pişirildi. Kalanı da fakirlere dağıtıldı. Sonra Rasûlüllah tıraş olup ihramdan çıktı. Mekke'ye inip ziyaret tavafını yaptıktan sonra tekrar Mina'ya döndü. Bayram günlerini Mina'da geçirdi. Haccın diğer menâsikini yerine getirdi. Bayramın dördüncü günü Mekke'ye geldi. Vedâ Tavâfı'nı yaptıktan sonra 14 Zilhicce Çarşamba günü Mekke'den ayrılıp Medine'ye dödü.

"Bugün, inkâr edenler, sizi dininizden etmekten ümitlerini kesmişlerdir. Artık onlardan korkmayın, Ben'den korkun. Bu gün dininizi kemâle erdirdim, üzerinize olan nimetimi tamamladım. Din olarak, sizin için İslam'ı seçip ondan hoşnut oldum." (Mâide Sûresi, 3)

Müslümanlığın Arabistanda Yayılması ve Dinin Tamamlanması

"Bütün dinlerden üstün kılmak üzere, Peygamberini, doğruluk rehberi (Kur'ân) ve Hak Din İslam ile gönderen O'dur. Şâhit olarak Allah yeter." (Fetih Sûresi, 28)

Müslümanlık Mekke'de doğdu, Medine'de gelişti. Hudeybiye Barış Anlaşmasından sonra, Medine dışında yayılmaya başladı. Mekke'nin fethinden sonra, her taraftan Arap kabileleri bölük bölük Medine'ye gelip Müslümanlığı kabul ettiler. Kısa zamanda, Allah'ın yardımıyla Arabistan baştanbaşa Müslüman oldu. Sayıları çok az Musevi ve Hristiyan'dan başka yarımadada Müslüman olmayan kabile kalmadı. Kur'ân-ı Kerîm bunu şöyle anlatıyor:

"Ey Muhammed, Allah'ın yardımı ve fetih günü gelip, insanların akın akın Allah'ın dinine girdiklerini görünce, hemen Rabbini hamd ile tesbîh et. Şüphesiz O, tevbeleri kabul edendir." (Nasr Sûresi, 1-3)

İslam'ın zaferinin ve tamamlanmasının yaklaştığını bildiren bu sûre, Kur'ân-ı Kerîm'in bütün olarak inen son sûresidir. Mekke'nin fethinden önce inmiştir.

Dinin tamamlanması, Hz. Peygamber'in görevinin bitmesi demektir. Bu sebeple Rasûlüllah bu sûre inince, "bana vefatım haber verildi." buyurmuştur.

Veda Haccında, arefe günü Arafat'ta, dinin kemâle erdiğini bildiren "son ahkâm ayeti"(Maide: 3) vahyedilmiş; ertesi gün Mina'da son ayet (Bakara: 281) inmiş, Kur'an-ı Kerîm tamamlanmıştı. Bütün bunlar, aziz Peygamberimiz Hz. Muhammed'in vefatının yaklaştığını gösteriyordu. Nitekim Vedâ Hutbesinde, "belki burada sizinle ebedî olarak bir daha beraber olamayacağım," buyurarak ashabıyla vedalaşmıştı.

Rasûlüllah'ın Hastalanması ve İrtihâli

Peygamberimiz, böylece ümmetinden hayatta olanlarla vedalaştığı gibi, sanki ölenleriyle de vedalaşmıştı.

Rasûlüllah Bâkî kabristanından döndüğü gece (19 Safer Çarşamba günü) hastalandı. Hastalığı 13 gün sürdü. 1 Rabiülevvel Pazartesi günü öğleden sonra vefat etti.

Amcası Abbâs ile Hz. Ali'nin kolları arasında Hz. Ayşe'nin odasına geldi. Güçsüzlükten ayakları yerde sürükleniyordu. Hastalığının son sekiz günü burada geçti. Rasûlüllah burada vefat etti. Hastalığı süresince amcası Abbâs ile Hz. Ali ve bütün hanımları yanından ayrılmadılar. Gereklikçe hizmetinde bulundular.

Onun hastalığı humma idi. Zaman zaman bayıldığı oluyordu. Ateşin ve ıstırabın şiddetinden yüzündeki örtüyü atıyor, vücudunun hararetini soğuk su ile hafifletiyordu.

Vefatından beş gün önce, Perşembe sabahı Rasûlullah'ın hastalığı ağırlaştı.

-Bana yazı yazacak bir şey getirin; sapıklığa düşmemeniz için size vasiyetimi yazdırayım, buyurdu. Yanında bulunanlardan bir kısmı, "şu anda Rasûlullah ağır hasta; yanımızda Allah'ın kitabı var, O bize yeter. Sonra yazılsın"; bazıları ise "hayır, şimdi yazılsın." diye tartışmaya başladılar. Bunun üzerine O:

-Hiçbir peygamberin yanında tartışılması yakışık almaz. Benim bulunduğum şu (murakabe) hâli, sizin beni meşgul etmek istediğiniz şeyden hayırlıdır. Beni kendi halime bırakın, buyurdu. Daha sonra, vefat etti.

"Şüphesiz sen de öleceksin, onlar da ölecekler." (Zümer Sûresi, 30)

Aynı gün Rasûlullah, yedi kırba soğuk su getirilip vücuduna dökülmesini emretti. Belki böylece hafifler, halka vasiyet edebilirim, buyurdu. Bir leğenin içinde, eliyle "artık yetişir" diye işaret edinceye kadar vücuduna soğuk su döktüler. Rasûlullah, Hz. Ali ve Abbâs'ın oğlu Fazl'ın kolları arasında Mescid'e çıktı. Minbere oturdu. Başında boz renkli bir sargı vardı. Allah'a hamd ve senâ ettikten sonra:

-Ey Nâs! Her kimin arkasına bir kamçı vurmuşsam, işte sırtım, gelsin vursun. Kimin bende alacağı varsa, işte malım, gelsin alsın. Böylece Rabbime yüz akıyla kavuşurum, buyurdu. Sonra öğle namazını kıldırdı. Namazdan sonra tekrar minberde görüldü. Aynı sözleri tekrarladı. Cemaatten biri, üç dirhem alacağını söyledi. Bu zât, Hz. Peygamber adına bir fakire sadaka vermişti. Rasûlullah borcunu hemen ödedi. Sonra şöyle buyurdu:

-Ey Nâs! Kimin üzerinde başkasına ait bir hak varsa, ayıplanmaktan çekinmesin, sâhibine ödesin. Burada ayıplanmak, âhirette mahcup olmaktan hayırlıdır.

-Ashabım! Peygamberinizin irtihâlini düşünüp telaş ettiğinizi işittim. Hangi peygamber, ümmeti arasında ebedi kalmıştır? Biliniz ki ben de, Rabbime kavuşacağım ve buna hepimizden daha çok lâyığım. Yine biliniz ki, siz de bana kavuşacaksınız. Benimle orada buluşmak isteyenler, ellerini, dillerini gûnahtan çeksinler.

-Ey Nâs! Zeyd'in oğlu Usâme'nin komutanlığı konusunda bazı şeyler söylendiğini duydum. Daha önce, babası Zeyd için de böyle şeyler söylenmişti. Allah'a yemin ederim ki, Zeyd komutanlığa lâyıktı, kendisini çok severdim. Babası gibi Üsâme de komutanlığa lâyıktır, O'nu da çok severim, itaat ediniz, buyurdu. Sonra odasına döndü.

Hız. Ebû Bekir'i İmâmîliğe Vekil Etmesi

Hastalığın ilk günlerinde, ateşine ve ıstırabına rağmen, namaz vakitlerinde Mescid'e çıkıp namazı kıldırıyordu. Daha sonra hastalığı ağırlaşınca Mescide çıkamaz oldu. İmamlık yapmak için, yerine Ebû Bekir'i vekil yaptı.

Vefatından önceki Perşembe günü, yatsı vakti olmuş, ezan okunmuştu. Rasûlullah, namazın kılınıp kılınmadığını sordu. "Sizi bekliyorlar" dediler. Hafiflemek için hemen yıkandı. Fakat ayağa kalkamadı, bayıldı. Kendine gelince: -Ebû Bekir'e söyleyin, namazı kıldırın, buyurdu.

Perşembe günü akşam namazı, ashabın Rasûlullah'ın arkasından kıldığı son namaz oldu.

Rasûlullah bazen ateşi düşüyor, hastalığı hafifliyordu. Hz. Ebû Bekir'i vekil yaptıktan sonra, bir namaz vakti kendinde iyilik hissetti. Hz. Ali ile Abbâs'ın oğlu Fazl'ın kollarında, ayaklarını sürüyerek Mescid'e çıktı. Rasûlullah'ın çıkabileceği bilinmediğinden namaza durulmuştu. Hz. Ebû Bekir, imamlıktan çekilmek istedi. Rasûlullah yerinde durmasını işaret etti. Ebû Bekir'in yanına oturup namazını kıldı. Namazdan sonra, minberin alt basamağına oturdu. Allah'a hamd ve senâ ettikten sonra:

Ey Muhacirler! Size Ensar hakkında, hayırlı olmanızı vasiyyet ediyorum. Onlar benim has cemaatim ve en samimi dostlarımdır. Vaktiyle onlar sizi evlerinde misafir ettiler. Her konuda sizi kendilerine tercih ettiler. Halk Medine'de gündün güne çoğalıyor, Ensar ise gittikçe azalıyor,

yemekteki tuz kadar kalıyor. Sizden biri işbaşına geçer de, başkalarına fayda ve zarar verebilecek yetkilere sâhip olursa, Ensar'ın iyiliklerini alsın, kusurlarını bağışlasın.

Ashabım! İlk muhacirlere de saygılı olmanızı vasiyet ediyorum. Bütün muhacirler de birbirlerine hayırlı ve saygılı olsunlar. Sonra odasına döndü. Rasûlüllah'ın minberden son hutbesi bu oldu.

Ölüm gecesi ateşi düşmüş, sabaha karşı rahatlamıştı. Benzi kansız, yüzü bembeyazdı. Öğleye doğru tekrar ağırlaştı. Sık sık bayılmalar başladı. Sevgili kızı Hz. Fâtıma, başucunda: -Vay babamın ıstırabına, diyerek çaresizlik içinde ağlıyordu. Ara sıra ellerini yanındaki su kabına batırıp yüzünü ıslatıyordu.

-Lâilâhe illâllâh. Ölümün de şiddetleri var. Allah'ım, ölüm sıkıntılarına dayanmak için bana yardım et. Beni bağışla. Bana merhamet et, diye dua ediyordu. Sonra elini kaldırdı, üç defa:

-"Allah'ım, beni Refîk-i A'lâ'ya (en yüce dosta) ulaştır." dedi. Başı, eşi Hz. Aişe'nin kucağındaydı. Bu dua ile, Hz Muhammed'in eli düştü. Hz. Aişe Peygamber'in başını şefkatle kaldırıp yastığına koydu. Pazartesi günü öğleden sonra âlemlere rahmet olan Peygamberimiz Rabbine kavuşmuştu. (1 Rebiül-evvel 11 H./27 Mayıs 632 M.)

Rasûlüllah'ın Vefatının Ashab-ı Kirâm Üzerindeki Tesiri

Rasûlüllah'ın vefat ettiği hemen duyuldu. Bu haber, ashab-ı kirâm üzerinde derin üzüntü meydana getirdi. Yola çıkmak için hazırlanan Üsâme ordusu da ordugâhtan döndü, kumandanlık sancağı Rasûlüllah'ın kapısı önüne dikildi. Hicrette Rasûlüllah'ın Medine'ye girdiği gün, en büyük bayram sevinci yaşanmıştı. Bugün en büyük acı ve matem yaşıyordu. Münafıklar ise, "Muhammed hak peygamber olsaydı, ölmezdi..." gibi küstahça sözler söylemişler, ortalığı bulandırmışlardı. Bu duruma sinirlenen Hz. Ömer, kılıcını çekerek:

-Rasûlüllah ölmemiş, bayılmıştır. Kim Muhammed öldü derse, boynunu vururum, diyordu.

Hz Ebû Bekir minbere çıktı. Hz. Ebû Bekir:

-Sizden her kim Muhammed'e tapıyorsa, iyi bilsin ki, Muhammed öldü. Her kim Allah'a kulluk ediyorsa, iyi bilsin ki, Allah bâkîdir, asla ölmez," dedi. Sonra şu anlamdaki ayetleri okudu.

"Muhammed ancak bir peygamberdir. O'ndan önce de nice peygamberler geçti. Eğer o ölür, veya öldürülürse geri mi döneceksiniz. Her kim geri dönerse, Allah'a hiç bir zarar vermez. Allah şükredenlerin mükâfatını verecektir." (Âl-i İmrân Sûresi, 144)

"Sen de öleceksin, onlar (müşrikler) de ölecek." (ez-Zümer Sûresi, 30)

Ashab, o derece şaşkınlık içindeydi ki, bu ayetleri sanki önceden hiç duymamışlar, ilk defa Hz. Ebû Bekir'den işitiyorlardı. Hz. Ebû Bekir'in sözlerini ve âyetleri dinleyince herkes kendine geldi. Evet, peygamber de olsa herkes ölecekti. İşte, peygamberlerin sonuncusu Hz. Muhammed de ölmüştü.

Rasûlüllah'ın Terikesi

Peygamberimiz, hayatı boyunca son derece sade yaşamıştır. Eline geçen her şeyi derhal yoksullara dağıtmış, günlük ihtiyacı dışında hiç bir mal edinmemiştir. Bu sebeple, vefatında mirasçıları tarafından paylaşılacak hiç bir şey bırakmamıştır.

-Rasûlüllah vefatında ne bir dirhem gümüş, ne bir dinar altın, ne bir köle, ne de başka bir şey bıraktı, Yalnızca (Mısır Mukavkısı'nın hediye gönderdiği) beyaz bir ester ile silahını ve bir de (sağlığında) vakfettiği (Fedek ve Hayber'deki) araziyi bıraktı.

Hız Peygamber:

-Vefatımda vârislerim ne dinar, ne de dirhem paylaşacak. Bıraktığım (arazinin) zevcelerimin nafakası ve işinin ücretinden geri kalan irâdi vakıftır" buyurmuştur.

Kur'ân-ı Kerîm'de, kâfirlerden savaş sonunda elde edilen ganimet malların beşte biri ile, savaş yapılmadan anlaşma yolu ile alınan "fey" malların tasarrufunun Rasûlüllah'a ait olduğu beyan edilmiştir. (Enfal: 40; Haşr: 6) Bu sebeple, savaş yapılmadan alınan Benî Nadîr ve Fedek arazisinin tamamı ile savaş sonucu elde edilen Benî Kurayza ve Hayber arazisinin beşte biri, onun tasarrufunda bulunuyordu.

"Biz peygamberler cemaatine mirasçı olunmaz, bıraktığımız her mal sadakadır, vakıftır," buyurmuştu. Bu sebeple bu topraklar, Rasûlullah'ın vefatından sonra mirasçıları arasında paylaştırılmadı. Her birine, Rasûlullah hayatta iken yaptığı gibi, gelirlerinden hisse verildi. Rasûlullah'ın mirasçıları kızı Hz. Fâtıma ile amcası Hz. Abbâs ve hayatta olan zevceleriydi.

Allah Resulünün Üstün Ahlâkı

Rasûlullah, ahlâk yönünden de insanların en üstünüydü. "Sizin en hayırlınız, ahlâken en üstün olanınızdır." "Ben ancak güzel ahlâkı tamamlamak için gönderildim" buyurmuştu. Nitekim Kur'ân-ı Kerîm'de "Aziz Peygamberim, şüphesiz sen en üstün bir ahlak üzeresin", buyurulmuştur.(Kalem: 4)

Rasûlullah'ın yaşayışı, Kur'ân-ı Kerîm'in sanki canlı bir tablosuydu. Eşi Hz. Aişe'den Rasûlullah'ın ahlâkı sorulunca:

"Siz Kur'ân-ı Kerîm okumuyor musunuz? O'nun ahlakı Kur'an'dan ibaretti"" diye cevap vermişti. (Müslim, 1/514 (Hadis No: 746) Çünkü O'nun yaşayışı ve bütün davranışları Kur'an-ı Kerîm'in insanlara gösterdiği hidayet yolunun uygulanmasıydı. Nitekim sâdece sözleriyle değil, yaşayışı, fiil ve davranışlarıyla da uyulması gereken en güzel örnek olduğunu Yüce Kitâbımız Kur'ân-ı Kerîm beyân etmektedir: "Sizin için Allah Rasûlünde en güzel örnek vardır." (Ahzab: 21)

Rasûlullah kimsenin ayıbını yüzüne vurmazdı. Yanlış ve hoşlanmadığı bir davranış görürse, "içinizden bazı kimseler, şöyle şöyle yapıyorlar..." şeklinde, bu davranışları yapanların kim olduklarını belli etmeden ve hiç kimseyi kırmadan yanlış ve hataları düzeltirdi. Kimsenin sözünü kesmez, konuşması bitinceye kadar dinlerdi. Tartışmayı sevmez, sözü gereğinden çok uzatmazdı. Kendini ilgilendirmeyen şeylerle meşgul olmaz; kimsenin gizli hallerini araştırmazdı. Allah'a hürmetsizlik olmadıkça, şahsına yapılan kötülükleri, ne kadar büyük olursa olsun, bağışlar, eline imkân geçince öç almayı düşünmezdi. Ancak Allah'ın yasaklarını çiğneyenlere hak ettikleri cezayı verirdi. Nitekim, Mekke'nin fethedildiği gün, daha önce kendisine her türlü kötülüğü ve hakareti reva gören Mekke müşriklerine:

"Bugün size geçmişten dolayı azarlama yok", (Yûsuf Sûresi, 92) serbestsiniz diyerek hepsini affetmişti.

Bir şeyden hoşlanmadığı zaman açıkça söylemez, bu durum yüzünden anlaşılırdı. Hiç bir yemeği beğenmezlik etmez, arzu etmezse yemezdi. Elini yıkamadan ve "Besmele" çekmeden yemeye başlamaz. Allah'a hamdetmeden de sofradan kalkmazdı.

Bütün insanları eşit tutar, zengin-fakir, efendi-köle, büyük-küçük ayrımı yapmazdı. Mekke'nin fethi esnasında Fâtıma adlı bir kadın hırsızlık yapmış, soylu bir aileden olduğu için bu kadına ceza verilmemesi istenmişti. Bu olayla ilgili hutbesinde:

"Sizden önceki ümmetlerin helâk edilmeleri ancak şu sebeplerdir: Onlar, içlerinden zengin ve soylu bir kimse hırsızlık yaptığı zaman onu bırakırlar fakir ve zayıf bir kimse çaldığında ise ona ceza verirlerdi. Allah'a yemin ederim ki, Muhammed'in kızı Fâtıma da çalmış olsaydı, muhakkak cezasız bırakmazdım" buyurdu.

Her bakımdan kendisine güvenilirirdi. Verdiği sözü mutlaka zamanında yerine getirirdi. Dürüstlükten ayrıldığı, şaka bile olsa yalan söylediği hiç görülmemiştir. Bu yüzden O'na henüz Peygamber olmadan "Muhammedü'l-emîn" denilmiştii. Nitekim Peygamberliğini ilan ettiği zaman, iman etmeyenler bile O'na "yalancı, yalan söylüyor", diyememiştir. En yakın hısımlarını Safâ tepesine toplayıp onları İslam'a dâvet için, "Size şu dağın arkasında düşman atlılarının bulunduğunu söylersem, bana inanır mısınız?" dediği zaman: "Hepimiz inanırız çünkü Sen yalan söylemezsin" diye cevap vermişlerdi. Kendisi böyle olduğu gibi, herkesin dürüst olmasını isterdi. "Doğruluktan ayrılmayınız, çünkü doğruluk, iyilik ve hayra götürür, İyilik ve hayır da, kişiyi Cennet'e ulaştırır. Kişi doğru söyleyip doğruluğu aradıkça, Allah katında siddîkler zümresi'ne yazılır. Yalan sözden ve yalancılıktan sakınınız. Çünkü yalan insanı kötülüğe sevkeder. Kötülük de kişiyi Cehennem'e götürür, İnsan yalan söylemeğe ve yalanı aramağa devam ede ede, Allah katında nihayet yalancı yazılır" buyurmuştur.

Rasûlullah insanların en cömerdi idi. Eline geçen her şeyi muhtaçlara dağıtır, kimseyi eli boş çevirmezdi. "Ben ancak dağıtıcıyım, veren Allah'tır", der ihtiyacından fazla bir şeyin kendinde veya evinde bulunmasını istemezdi. "Uhut Dağı altına çevrilip de benim olsa, borcum

için ayıracaklarım müstesna, ondan tek bir dinarın bile üç geceden çok yanımda kalmasını istemezdim" buyurmuştur.

Son derece mütevazi ve alçak gönüllü idi. Bir topluluğa geldiğinde, kendisi için ayağa kalkılmasını istemez, nereyi boş bulursa, oraya otururdu. Arkadaşları arasında otururken ayaklarını uzatmazdı. Arkadaşları her işini yapmayı kendileri için şeref ve cana minnet saydıkları halde, bütün işlerini kendi görür, ev işlerinde hanımlarına yardım ederdi. Methedilmesini ve aşırı hürmet gösterilmesini istemez, "Hristiyanların Meryem oğlu İsa'ya yaptıkları gibi yapmayınız. Ben sâdece Allah'ın elçisi ve kuluyum" derdi. Fakir kimselerle düşüp-kalkmaktan, yoksulların, dulların, kimsesizlerin işlerini görmekten zevk alırdı. Bulduğunu yer, bulduğunu giyer, hiç bir şeyi beğenmezlik etmezdi. Yiyecek bir şey bulamayıp aç yattığı bile olurdu.

Bütün işlerini tam bir düzen ve nizam içinde yapardı. Namaz ve ibadet vakitleri, uyku ve istirahat için ayırdığı saatler, misafir ve ziyaretçilerini kabul edeceği vakitler hep belirliydi. Vaktini boş geçirmez, her ânını faydalı bir işle değerlendirirdi. "İnsanların çoğu iki nimetin kıymetini takdirde aldanmışlardır: Sıhhat ve boş vakit", buyurmuştur.

İlk vahiy'den sonra gördüklerini anlattığı zaman eşi Hz. Hatice:

- "Allah'a yemin ederim ki, Cenâb-ı Hak hiç bir vakit seni utandırmaz. Çünkü sen akrabamı gözetirsin, işini görmekten âciz kimselerin ağırlıklarını yüklenirsin, fakire verir, kimsenin kazandıramayacağını kazandırırın. Misafiri ağırlarsın, Hak yolunda herkese yardım edersin..." diyerek O'nun Peygamberliğini hemen kabul etmiş, en küçük tereddüt göstermemiştir.

(İrfan Yücel, Peygamberimizin Hayatı, Diyanet İşleri Başkanlığı Yayınları, Ankara, 2012 kitabından yararlanılmıştır.)

27.09.2013
Turgut ÇİFTÇİ